GORENJSKE

Seznani se s poslovanjem podjetja

da boš koristno sodeloval pri sestavi tarifnega pravilnika

Volitve v delavske svete in upravne odbore bomo imeli šele sredi poletja, to je ob zaključku poslovnega leta, ko bo po odobritvi bilance delovni kolektiv lahko ocenil, kakšno je bilo delo dotedanjega vodstva in mu dal razrešnico. Vendar se bo življenje v naših delovnih kolektivih razživelo že ta mesec ob dveh pomembnih dogodkih. To bodo občni zbori sindikalnih podružnic, na katerih bomo do 15. februarja izvolili nova sindikalna vodstva, in — sprejemanje novih tarifnih pravilnikov

Ko bomo z novimi tarifnimi pravilniki v naših podjetjih zamenjavali dosedanje, ki jim je z Novim letom potekla veljava, je prav, da se okoristimo z izkušnjami. Vemo, na niso bila prav redka tista podjetja, ki so »prebijala« tarifni pravilnik, t. j. niso upoštevala najvišjega zneska, ki ga je pravilnik dopuščal za določeno delovno mesto. Delno je bila temu kriva neurejena družbena evidenca, delno pa tudi — kar priznajmo! — dejstvo, da tarifni pravilnik za nekatera tovarniška vodstva ni imel dovolj avtoritete. Temu se ni čuditi, saj je ponekod pravilnik sestavil kar predsednik z odborom sindikalne podružnice, brez poprejšnje razprave v vsem kolektivu. Tako se je potem dogajalo, da so kaj kmalu v pogovoru z ostalimi delavci in v vsakdanji praksi lahko ugotovili, da je bil pravilnik pomanjkljiv. Ker torej ni imel dovolj veljave, je razumljivo, da ga ponekod v podjetjih, kjer so ga sestavili na hitrico, tudi niso upoštevali v polni meri.

Da bi se prav povsod izognili takim nevšečnostim, bodo letos v vseh podjetjih poskrbeli, da bo izdelava tarifnih pravilnikov povsem demokratična. V ta namen bodo določene posebne sindikalne komisije, ki bodo svoj osnutek predložile vsemu kolektivu. Tod se bo gotovo razvila živa razprava. V njej se bo v ognju nasprotujočih si mnenj lahko izkristalizirali tarifni pravilnik z najmanjšim številom napak. Kot sklep vsega delavstva bo nedvomno pomenil tudi akt, ki zasluži polno spoštovanje.

Seveda ni popolna demokracija dosežena že s tem, če bo razpravljala vsa podružnica. Gre za to, da se sleherni član kolektiva dodobra seznani z osnutkom pravilnika (nemara bi ga kazalo razmnožiti in razdeliti pred razpravo) in ga razumel, da bi potem lahko polnopravno posegel v soodločanje. To pa ni majhna stvar. Da bi razumeli problematiko pravilnika, se moramo seznaniti z družbenim načrtom podjetja, imeti vpogled v njegovo finančno poslovanje (pri čemer nam bo zelo koristilo poenostavljenje knjigovodstva, ki ga pripravljajo), pa tudi okrajni družbeni načrt bi bilo treba proučiti zaradi razumevanja gospodarskega življenja lastnega podjetja, če že ne iz zanimanja za napredek širše družbene enote — okraja. **Predvsem pa gre za to, da se slednji delavec zave svojega solastništva v podjetju in svoje odgovornosti pred skupnostjo za upravljanje le-tega.** Sindikalne organizacije bodo torej v pripravah na sprejem novih tarifnih pravilnikov imele kaj prijeti v roke.

Še nekaj o samih pravilnikih! Vemo, da ne bodo trajali večno. Saj se življenje v podjetjih nenehno menja, razvija. Vendar pa jih moramo sestaviti tako, da bodo trajali vsaj pol leta. Zato moramo temeljito pregledati sistematizacijo delovnih mest in tudi popraviti razmestitev ljudi po njih, tako da bo vsakdo zaposlen na mestu, ki ustreza njegovim strokovnim sposobnostim in telesni moči.

V dosedanjih tarifnih pravilnikih so bile posamezne postavke določeni, nespremenljivi zneski, kar vsekakor ni bila okoliščina, ki bi delovnega človeka že sama po sebi vzpodbujala k boljšemu delu. To pa je mogoče doseči s tem, da se v novem pravilniku postavke za določena delovna mesta glasijo »od — do« ali pa da določimo, da se znesek lahko giblje v razponu od 20 odstotkov pod, do 20 odstotkov nad določeno tarifno postavko. Tako bomo omogočili še večjo stimulacijo za strokovno boljše delo na istem delovnem mestu.

Tarifne pravilnike bi bilo seveda sestaviti tako, da — idealno vzeto — podjetje v pričetku ne bo imelo niti dobička niti izgube, tako torej, da bo povečani sklad plač kasneje dejansko odražal povečano storilnost dela. Saj v tem je tudi osnovni smisel našega ekonomskega sistema.

Za mestno lice Domžal bo 20 milijonov premalo

REŠITEV KOMUNALNIH PROBLEMOV JE STVAR VSEH — DOSLEJ JE ZGRAJENIH BORE MALO STANOVANJ

V središču bivšega kamniškega okraja leže Domžale, kraj z bogato in pestro industrijo, ki se je v povojnih letih močno razvila. Z naglim razrastom industrije je raslo tudi prebivalstvo v teh krajih. Domžale, ki so imele pred vojno 2000 prebivalcev, štejejo sedaj nad 5000 ljudi, skupno z Virom, Dobom, Krtino, Ihanom, Količevim in Jaršami pa ima domžalska občina nad 11.000 prebivalcev in je ena največjih v ljubljanskem okoliškem okraju.

Domžalčani že dolgo želijo, da bi njihov trg proglasili za mesto, za to pa so sami doslej kaj malo storili. Po osvoboditvi niso zgradili niti ene stanovanjske stavbe, vzlic dvakratnemu porastu prebivalstva, medtem ko sta v priključenih krajih preskrbela svojim delavcem streho le »Induplati« v Jaršah in »Papirnica« na Količevem. Tudi v drugih komunalnih zadevah Domžale precej zaostajajo za našimi naprednimi trgi in manjšimi mesti, kjer imajo že zdavnaj urejen vodovod in kanalizacijo; pri njih vsega tega še ni. Pravtako so doslej kaj malo storili za ureditev cest in ulic in za dvig kulturnega življenja. Vse to so resne ovire za preimenovanje trga v mesto s posebnimi pravicami, čeprav bi Domžale kot kraj z veliko industrijo in številnim prebivalstvom to že zdavnaj zaslužile.

Domžalčani hite in se vestno trudijo, da bi popravili, kar so zamudili — delno po lastni krivdi, v veliki meri pa zaradi malomarnosti bivšega kamniškega okrajnega odbora, ki je z njimi prav mačehovsko ravnal. K sreči so v novoizvoljeni občinski odbor prišli ljudje, ki jim je napredek Domžal nadvse važen.

Novi občinski odbor si je začel takoj prizadevati, da bi poživil komunalno dejavnost na vsem občinskem območju. Tako bodo med drugim začeli uresničevati urbanistični načrt, uredili ceste in ulice in jih v središču Domžal tudi tlakovali ter hkrati uvedli kanalizacijo. Še letos bodo končno zgradili kopališče, končali zidarska dela na novem občinskem poslopju, uredili moderno ambulanto ter uvedli ulično razsvetljavo po vsej občini. Električno luč bo dobilo tudi delavsko naselje na Količevem, tako da bodo vsi kraji v občini elektrificirani.

To so v grobem letošnji načrti dela. Izvedba ne bo lahka, ker občinskemu odboru tudi letos primanjkuje finančnih sredstev. Lani so namreč domžalska podjetja prispevala za komunalno dejavnost le nekaj nad 6 milijonov din, letos pa predvidevajo 20 milijonov. Prispevek je zato majhen, ker imajo domžalska podjetja nizko stopnjo akumulacije. Nujno bo najti novih virov! Domžalska podjetja bodo morala zidati stanovanjska poslopja za delavstvo, da omejijo še vedno perečo stanovanjsko stisko. Le s skupnim delom bodo Domžalčani ustvarili pogoje za proglasitev svojega kraja v mesto.

Loka v novem letu

511 milijonov za nove gradnje

Živahna komunalna dejavnost v preteklem letu

Če naj podamo kratek pregled gospodarske dejavnosti v letu 1952, moramo ugotoviti, da je bila zlasti plodna komunalna dejavnost. K temu so pripomogla domača podjetja, ki so dala na razpolago znatna sredstva. Tako je bilo v preteklem letu porabljenih 15 milijonov in 600.000 dinarjev za dograditev novega zdravstvenega doma, novega trakta šole, v katerega se bo vselila gimnazija, za nabavo gradbenega materiala za stanovanjski blok, za pomoč gasilcem, za dom Zveze borcev itd. Zdravstveni dom že za silo služi svojim namenom, dom Zveze borcev je pod streho, na stavbi bodoče gimnazije je bila 29. novembra slovesno dozidana plošča. Vendar delo s tem še ni končano. Tako pri zdravstvenem domu kot pri gimnaziji bo treba še marsikaj storiti, da se obe ustanovi dokončata in usposobita za predvidene namene. Tu bo moral v bodoče priskočiti na pomoč Okrajni ljudski odbor, saj obe stavbi ne služita samo Škofji Loki, temveč širši okolici — Selški in Poljanski dolini.

Razen teh treh objektov je bilo v preteklem letu zgrajenih še več manjših, vendar prav tako važnih objektov. Čez 300 tisoč dinarjev je bilo porabljenih za popravilo šole v Račah, približno enaka vsota za dograditev pilarne v Ratečah, 130.000 za betonski most v Virmašah, 400.000 za ceste, 770.000 za razsvetljavo ceste Škofja Loka—Trata itd. Nabavljene so bile tudi katastrske mape za ves občinski teritorij.

Sedaj se postavlja vprašanje, kako nadaljevati začete gradnje, kajti v prihodnjem letu podjetja ne bodo mogla dajati tolikšnih prispevkov. Njih skladi za samostojno razpolaganje bodo znatno manjši. Zato bo treba najti nove vire, najsi bo v obliki lokalne doklade in samoprispevkov ali pa najeti investicijska posojila.

Že zgoraj je omenjeno, da bo v prihodnjem proračunskem letu treba najprej dokončati zdravstveni dom in gimnazijo. Druga važna naloga je graditev in dograditev stanovanjskega bloka, ki je Škofji Loki nujno potreben. Nekaj takšnega bi priporočali tudi vojaški komandi. Tudi ona bi lahko prispevala svoj delež k omilitvi stanovanjske krize. Od večjih gradenj je v načrtu še asfaltiranje ceste Škofja Loka —postaja Trata.

Osemletni perspektivni načrt predvideva izdatke v skupnem znesku 511 milijonov dinarjev. Tu so všteti vsi mostovi, kanalizacije, makadamske ceste, javna razsvetljava, klavnica, hladilnica, veterinarska ambulanta, upravna zgradba, štirje stanovanjski bloki, otroški vrtec in jasli, gimnazija internat mešanega tipa, muzej, dom kulture in prosvete, šola na Trati, letno gledališče in kino, poskusna sadjarska postaja itd.. Realizacija tega programa zavisi seveda predvsem od sredstev, ki bodo na razpolago. Mnenja pa smo, da je treba imeti pred očmi dejstvo, da bi bila Škofja Loka zelo prijetno turistično in izletno mesto, kar bi prinašalo mnoge gospodarske koristi. Mestna občina s tem računa in je že začela iskati skupaj s turističnim društvom možnosti, da se tujski promet čimprej obnovi.

J. R.

Nemci v Dražgošah

Tako samozavestno so pričeli . . .

. . . in tako klavrno končali

Spomnili smo se obletnice slavne bitke v Dražgošah

Kljub meglenemu dnevu velika udeležba

V nedeljo, 4. t. m. je Selška dolina svečano proslavila enajstletnico zgodovinske bitke v Dražgošah, kjer so naši partizani prizadejali nemškemu okupatorju velikanske izgube. V tri dni trajajočih bojih je padlo sedem sto Nemcev, partizani pa so imeli le malenkostne izgube. V onemoglem besu je okupator postrelil petdeset domačinov, vas pa do tal porušil in požgal. Kljub temu pa Dražgoše danes znova stoje, lepše kot prej. To moralno in dejansko zmago bodo Dražgošani slavili ob vsaki obletnici, tako so to nedeljo sklenili.

Nedeljskih slovesnosti se je udeležilo blizu 2000 ljudi iz vse Gorenjske, največ je bilo seveda domačinov iz Selc, Železnikov, Zalega loga, iz Rudnega in Češnjice. Prišli so tudi predstavniki oblasti in družbenih organizacij. Med gosti smo opazili podpredsednika Ljudske skupščine LRS dr. Antona Kržišnika, podpolkovnika JLA in narodnega heroja Tončka Dežmana, članico CK ZKJ Mico Šlandrovo, sekretarja okrajnih komitejev Kranj in Radovljica, tovariša Popita in Zlatnerja, ljudskega poslanca Krmelja, predsednika vrhovnega sodišča Hočevarja, predsednika Ljudskega odbora meste občine Kranj tovariša Beznika in druge.

Uvod v slavnosti je bil prihod partizanskih patrulj iz Bohinja, Medvod, Poljanske doline, Žirov, iz Krope in od drugod, ki so po napornih poteh in na smučeh prišle s pravo vedrostjo na cilj in predale raport prisotnemu podpolkovniku Dežmanu. Vseh patrulj je bilo okrog dvajset. Mnogi člani patrulj so bili udeleženci zgodovinske dražgoške bitke.

Kot prvi govornik je nastopil tovariš Milan Loštrk, predsednik Okrajnega odbora Zveze borcev, nato pa je podpolkovnik Dežman opisal dražgoške boje, za njim pa še nekdanji udeleženec teh bitk tovariš Ivan Bertoncelj-Johan.

Svečano razpoloženje je ustvaril Prešernov pevski zbor iz Kranja, ki je pod taktirko tovariša Liparja in ob spremljavi harmonike zapel nekaj udarnih partizanskih pesmi. Lepo je tudi izzvenela recitacija Župančičeve »Veš, poet, svoj dolg?« Požrtvovalno je sodelovala tudi izvrstna godba na pihala iz Kranja, ki je ves dan dajala svečanostim borbeno razpoloženje.

Prisotni so se oddolžili tudi spominu padlim dražgoškim junakom in položili pred njihov spomenik lep venec.

Kljub meglenemu zimskemu dnevu je bila slovesnost topla in prav prisrčno partizanska.

Jeseniški komunisti so kritično pregledali svoje delo

Pred nedavnim je bila na Jesenicah konferenca Zveze komunistov mesta Jesenic. Učilnico Metalurške industrijske šole so številni delegati in drugi Jeseničani popolnoma napolnili.

Konferenco je začel sekretar Mestnega komiteja ZKJ tov. Viktor Brun in najprej pozdravil sekretarja Okrajnega komiteja tov. Mirka Zlatnerja, organizacijskega sekretarja Okrajnega komiteja Ivana Bertoncelja in druge goste, nato pa obširno govoril o političnem in gospodarskem položaju v svetu ter o naši zunanji politiki. Zlasti se je zadrževal pri našem odnosu do sosednjih in do držav Informbiroja in nazorno orisal nasprotja med socialistično Jugoslavijo ter tako imenovanimi demokratičnimi deželami, ki so postale zaradi nasilja Sovjetske zveze njene prave kolonije.

Obširno je govoril tudi o velikih političnih in gospodarskih spremembah pri nas in prikazal uspehe, ki smo jih dosegli po osvobodivi. Končno je prešel na delo posameznih organizacij in društev na Jesenicah in kritično razčlenil uspehe in neuspehe osnovnih organizacij ZKJ, pa tudi Mestnega komiteja ZKJ.

Med razpravo, ki se je razvila nato, — diskutirali so številni delegati in gostje — je bilo še bolj osvetljeno delo jeseniških komunistov. Diskutantje so govorili o pomanjkljivem političnem delu osnovnih organizacij na terenu, o družbenem planu za leto 1953, o delu množičnih organizacij, liku komunista, o šolskih problemih in problemih drugih ustanov, o plačevanju članarine, o sovražnem stališču Vatikana do naše države itd.

Po temeljiti in plodni diskusiji, kakršno imamo na Jesenicah le redkokdaj priliko slišati, je konferenca sprejela vrsto sklepov. Razen politični prevzgoji prebivalstva se bodo posvetili delu delavskih svetov in upravnih odborov in jim pomagali v borbi proti birokraciji in ostankom reakcije v podjetjih. Pomagali bodo prosvetnim in drugim društvom pri organiziranju različnih tečajev in prireditev s pomočjo sindikalnih organizacij organizirali razprave o družbenem načrtu za leto 1953, seznanjali delavstvo s pravilnim sistemom socialističnega nagrajevanja in z novo vlogo socialnega zavarovanja, v Osvobodilni fronti in drugih množičnih organizacijah pa bodo poživili politično delo in odpravljali morebitne napake.

Pred zaključkom je konferenca poslala resolucijo maršalu Titu in mu v imenu vseh Jeseničanov čestitala k 11-letnici JLA, dalje Edvardu Kardelju, da odobrava prekinitev diplomatskih odnosov z Vatikanom, ter resolucijo sekretarju CK ZKS tov. Mihi Marinku z obljubo, da bo v bodoče vložila vse sile za razvoj socialistične demokracije.

IZ ZGODOVINE

Knjige, ki so jih požirali . . .

O ljudeh, ki mnogo bero, pravijo, da požirajo knjige. Tudi Prešeren je v svoji zlonenamerni puščici prijatelju Čopu rabil izraz »noč in dan žre knjige«. Bili pa so časi, ko je držal ta izraz v pravem pomenu te besede. Zgodovina pozna mnogo avtorjev, ki so se s pisano besedo pregrešili proti obstoječemu družbenemu redu ali pa z njo užalili svojega gospodarja, da so morali svoje pisano delo ali knjigo pojesti. V času tridesetletne vojne, ki je divjala v 17. stoletju, je nek nemški pisec z ostro satiro osmešil vojvoda Bernharda Weimarskega. Plemenitaš se je zelo razburil in poklical pisca na zagovor. Seveda je bil ta zagovor navadna obsodba, v kateri se je plemenitaš pokazal zelo »plemenitega«. Pisca je obsodil, da je moral vpričo njega svojo satiro pogoltniti.

Nekaj podobnega je v istem stoletju doživel nemški jurist Filip Oldenburger. Ker je napisal marsikatero bridko resnico o nemških knezih, so ga ti obsodili, da je moral svoje pisanje použiti. V krogu rabljev, ki so ga bičali, dokler ni izginil poslednji košček papirja v njegovem požiralniku, je použil napisano resnico o svojih gospodarjih. Tako se je zgodilo tudi dresdenskemu župniku, ki se je v neki svoji knjigi pokazal prijateljsko razpoloženega do reformacije. Ker se ni pokoraval samozvanstvu katoliške cerkve, so ga njegovi predstojniki obsodili in prisilili, da je vpričo njih pojedel vso svojo knjigo.

Dogajalo pa se je tudi, da je božjim in posvetnim gospodarjem pisatelj ušel. Tedaj so se spravili na njegova dela in jih obsodili na grmado. Tako je zgorelo mnogo dragocenih zakladov človeške kulture. Nekatere knjige so božji in posvetni sodniki obsodili celo na vešala. Tako obsodbo so doživele Servetove knjige, ki so še konec 18. stoletja visele vkovane v verige v podzemeljski ječi nekega frankovskega samostana. Druge knjige so bile obsojene zopet na potopitev. Češki baron Nachod se je »odlikoval« s tem, da je dal vreči celo knjižno zbirko v greznico.

Take žalostne reči so se dogajale tudi v slovenski zgodovini. Branilci »večnega« Rima so v svoji vnemi dali zažgati vse protestantske knjige, ki so jim prišle pod roke. Prizanesli so le Dalmatinovi Bibliji. A še to so smeli obdržati le duhovniki s posebnim škofijskim dovoljenjem. Kot pravi dr. Slodnjak v svojem Pregledu slovenskega slovstva (Akademska založba, Ljubljana 1934), so si morali duhovniki izposojevati to dovoljenje z določenim plačilom in morali brati vsako leto nekaj maš, da so zadostili, ker so se pečali s »hudičevim delom«. Baje je imel Levstik na Dunaju tako Biblijo, ki je imela na prvi strani napisane pogoje in podpise kakih desetih duhovnikov, ki so škofove pogoje sprejeli.

Kaj se je zgodilo s Prešernovo zapuščino po zaslugi kranjskih duhovnikov, so lahko bralci brali v Prešernovi prilogi »Glasu Gorenjske«. Poslednji, ki si je v slovenski zgodovini dovolil take inkvizicijske metode, je bil ljubljanski škof Jeklič, ki je ob izidu prve izdaje Cankarjeve pesniške zbirke »Erotika«, pokupil vso naklado in jo dal sežgati. Že iz tega vidimo, koliko je bilo vatikanskim hlapcem do svobodnega kulturnega razvoja slovenskega ljudstva in človeštva.

M. K.

Kozerija

Želje pred ploščami

Sem radijski naročnik ter vestno in redno plačujem radijsko naročnino, 250 dinarjev na mesec. Seveda bi bila moja dolžnost, da poslušam tudi radijske oddaje. Toda za oddaje za dobro jutro (beri: jazz), za lahko glasbo (beri: jazz), za zabavno glasbo (beri: jazz), za oddaje od melodije do melodije (beri: jazz), za melodije in ritme (beri: jazz), za oddaje za ples in lahko noč (beri zopet: jazz), sem docela amuzičen — in tako mi preostajajo zgolj šolske ure za nižjo stopnjo ter želje pred ploščami.

Želje pred ploščami! Te poslušam z zanimanjem in se skušam vanje ob poslušanju čimbolj poglobiti. (Ne vem, zakaj imenujejo te oddaje — plošče po željah, ko je vendar poudarek na željah, ne na ploščah. Saj je želj mnogo več kot plošč in je vsaka plošča kar po večkrat plačana in mislim, da ima Radio Ljubljana jako lepe dohodke od tega!)

Poslušam torej želje pred ploščami in se poglabljam vanje.

»Svoji skrbni mami Amaliji Suhadolnik želijo ob njeni 80-letnici, da bi učakala še mnogo let, hčere Olga, Mimi, Milka, Greti, Lea in sinovi Franci, Marijan, Drago, Darko in Ernest.«

Seveda — premišljam — 80 let je že lepa starost in spremljajo jo razne nevšečnosti! Revico že zapušča spomin, deset otrok je lepo vzredila, in je prav lepo in prav, da jo radio spomni na vseh teh deset otrok in kako je bilo vsem desetim ime!

»Dobremu očku Antonu Priteklju želijo k njegovemu prazniku, da bi jim bil vedno dober, žena Polona, hčere Tončka, Lojzka, Urška, Špela in sinovi Janez, Pepe, Miha in Jaka.«

Seveda — premišljam — mož ima danes praznik, zavil je v krčmo (kdo bi mu zameril?) in ga ni in ni domov. Pa bi radi žena in otroci, vsak posebej, zbudili v njem (v krčmi imajo kajpak radio, kje ga pa nimajo!) vest: prebujena naj bi ga dvignila izza mize (saj ga imaš menda že dovolj, mrcina!) in prignala domov, da ne bo zapravil vse plače do zadnje pare z otroškimi dokladami vred! Pa recite, ali ne napravi radio v teh obupnih klicih mnogo za družinsko srečo številnih družin!

»Skrbnemu očetu Urbanu Mokorelu, davčnemu uradniku iz Ljubljane, čestitajo k njegovi 60-letnici žena Marija, hčere Evzebija, Marcelina, Veronika ter sinovi Danijel, Izidor in Viktor.«

Misel mi blodi okrog in ne znam si čestitke razložiti . . . Mož vendar še ni tako star, da bi mu pešal spomin, tudi otrok nima toliko, da bi si jim ne mogel zapomniti imen . . Soliden je jako in, kolikor ga poznam, ne zahaja v krčme, temveč le v pisarno in spet iz pisarne naravnost domov . . . Tedaj se mi misel ustavi! Seveda, delo in spet delo, to ga zaposluje in izčrpava neprenehoma, od jutra do večera, dan in noč! Skrbi, ki mu jih nalaga služba, mu ne dajo nikdar miru, pa je pozabil celo na svojo 60-letnico, družino in vse svoje otroke. Kako ne bi pozabil kako jim je ime! Mnogi skrbni očetje so tako zaverovani v svoje delo, da ne vedo zanje! In je še vprašanje, ali je radio naštel vse njegove otroke in ali ima radio sploh točno evidenco, koliko ima kak mož otrok?

J. R.

Za dvig turizma in gostinstva v radovljiškem okraju

NEZADOVOLJIV ODSTOTEK BRUTO PRODUKTA — TREBA BO PODALJŠATI ZIMSKO IN LETNO SEZONO —

Po podatkih, ki so nam na razpolago, je danes v radovljiškem okraju 145 gostinskih podjetij, v katerih je zaposlenih povprečno okrog 760 uslužbencev. Ti gostinski in turistični obrati so ostvarili lani 69 milijonov 591 tisoč din družbenega bruto produkta ali 0.9% vsega bruto produkta v okraju; lani, t. j. v letu 1952, so pa narodnega dohodka navedena gostinska podjetja ostvarila 61 milijonov 977 tisoč dinarjev ali 0.89% celotnega okr. narodnega dohodka. Na posameznega uslužbenca gostinskih podjetij odpade povprečno 80 tisoč dinarjev narodnega dohodka.

Kaj nam povedo gornje številke?

Prvič to, da uvrščamo turistična in gostinska podjetja kot celoto zaradi nizkega odstotka bruto produkta med zadnja mesta glede letne donosnosti, drugič pa, da je njihov dohodek odločno prenizek, saj ne zadošča za celoletni plačilni fond. Ta ugotovitev istočasno tudi pove, da je večina naših turističnih podjetij prisiljena zaposlovati le sezonsko delovno silo.

Sicer je res, da vplivata turizem in gostinstvo posredno tudi na dotok gotovine v okraj tudi še drugače, ker povečujeta denarni promet v raznih trgovskih in uslužnostnih obratih, vendar kljub temu z ostvarjenim bruto produktom in narodnim dohodkom ne smemo in ne moremo biti zadovoljni. Treba bo iskati in najti nove načine za izboljšanje našega turizma in gostinstva, treba na vsak način podaljšati zimsko in letno sezono ter nuditi domačinom in tujim gostom kar najudobnejše bivanje. (V Kranjski gori nimajo n. pr. niti kinematografa niti kavarne.) Treba je le, da se gostinska zbornica za stvar resno zavzame in izdela dolgoročni plan za razvoj turizma in gostinstva pri nas ter si zagotovi potrebne investicije. Smatramo, da bi bile investicije najbolj smotrno in donosno vložene v tiste gradnje, ki bi omogočile podaljšanje sezone. Zimske turistične sezone na Bledu skoraj ne poznamo, predvsem zaradi nesolidnega snega in relativno kratke zime. Z upeljavo sodobnega avtomobilskega prometa na Pokljuko in povezavo z odličnimi smuškimi tereni pod Triglavom bi se zimska sezona na Bledu takoj podaljšala za nekaj mesecev. Če se posreči sedanjo sezono, ki traja le kaka dva meseca, podaljšati vsaj na šest mesecev, bi blejska gostinska in turistična podjetja ustvarjala trikrat večji bruto produkt, kar bi bil že zelo lep uspeh in napredek. Podobne ali pa še boljše možnosti za podaljšanje zimske in letne sezone so v Kranjski gori, Bohinju in v drugih naših turističnih krajih.

Nova kranjska klavnica bo velika in moderna

V investicijskem načrtu Mestne občine Kranj za 1953. leto zavzema povečanje in modernizacija klavnice eno najvidnejših mest. Dosedanji prostori klavnice niso niti smotrno niti higienično urejeni, hkrati pa premajhni, da bi zadostili potrebam naglo rastočega mesta.

Sedanja klavnica je bila zgrajena pred dobrimi petdesetimi leti in je bila takrat ena najmodernejših v Sloveniji. Ker pa se je, posebno v času po osvoboditvi, število prebivalstva močno povečalo in je potrošnja mesa in mesnih izdelkov občutno porasla, klavnica danes ne ustreza več v popolnosti svojemu namenu. Klavnica nima niti hladilnice, brez katere si danes modernega obrata ne moremu zamisliti, niti predelovalnice mesa, topilnice za maščobo, klavnice za konje, kontumačne klavnice in sterilizacije za odpadke. Tudi garderob, ki bi ustrezale najosnovnejšim pogojem higiene nima. Vse to je narekovalo gradnjo nove, oziroma temeljito preureditev in modernizacijo stare klavnice, ki ne sme biti samo trgovsko podjetje, marveč predvsem sanitarno.

Projektiranje klavnice pa ni bil preprost problem. Zato so si morali naši strokovnjaki precej beliti glavo, — in dosti idejnih osnutkov je romalo v koš — preden je dozorela končna zamisel. Osnovna karakteristika projekta je: pustiti, z malenkostno prezidavo, zunanjost sedanje klavnice nedotaknjeno, temeljito pa preurediti notranjost. V krilnih prostorih, kjer so bili dosedaj hlevi, bodo uredili moderne klavne prostore na eni strani za govejo živino, na drugi pa za svinje in drobnico. V oddelku za zakol goveje živine bo šest klavnih prostorov, na katerih se bo pri popolnem izkoriščanju zaklalo dnevno šestdeset do osemdeset glav živine, prašičev se bo pa lahko zaklalo do sto dnevno, kar bo zadostovalo ne samo za potrebe Kranja, marveč vse Gorenjske. Sedanje prostore za zakol bodo preuredili v moderno hladilnico. Zaklana živina bo po posebnih žičnicah iz klavnice najprej prišla v dolg predhladilni prostor, kjer bo pri temperaturi približno osem stopinj ostala kakih dvanajst ur, nato pa bo prepeljana v hladilnico, kjer bo brez škode lahko ostala tudi tri tedne.

Vsi prostori v novi klavnici bodo urejeni tako, da bodo ustrezali proizvodnemu žaporedju. Na čelni strani poslopja bodo prostori za izdajanje mesa, laboratorij in soba za veterinarja. Pod prostorom za izdajanje mesa bo kletni prostor za soljenje mesa. Pod kotlarno je predvidena velika shramba za kože.

Vse poslopje bo obdano z zelenjem. To zelenje bo klavnico deloma ščitilo pred prahom, deloma pa ublažilo poletno vročino. Ob levi strani poslopja bodo zrasli novi, moderni hlevi in klavnica za sumljivo (okuženo) živino. Prav tako bo sezidano novo upravno poslopje s kopalnicami in garderobami za mesarje. Za upravno zgradbo pa je že rezerviran prostor za predelovalnico mesa.

Z delom so pravkar pričeli. Predvidevajo, da bodo gradbena dela zaključena pred naslednjo zimo, notranjost pa bodo uredili takoj ko dobijo strojne naprave za hladilnico.

Kako bodo oblečeni?

Več pomoči mladinskim domovom

Pred dnevi smo brali v Slovenskem poročevalcu, da je Gospodarski svet zvezne vlade izdal odločbo o pocenitvi rjavega premoga in lignita za gospodarske potrebe. To je vsekakor razveseljiva novica za sleherno gospodinjo.

Lani so pocenitev kuriva uživale tudi naše otroške ustanove, n. pr. vrtci in internati. V letu 1953 izgleda, da bodo te ustanove morale za bori denar, ki ga plačujejo gojenci za hrano, nabavljati tudi ne prav ceneno kurivo. Če sedaj pomislimo, da učenci v internatu plačujejo mesečno od 2500 do 3000 dinarjev, in upoštevamo razliko med letošnjimi in lanskimi cenami, potem si lahko mislimo, da borba za obstanek teh ustanov vendarle ni tako lahka, kot bi si človek predstavljal. Upoštevati moramo še eno dejstvo: v internatih so si poiskali zavetja prvenstveno učenci iz hribov, ki jim hribovita zemlja kljub razsežnosti ne daje tistega hektarskega donosa kot dolinska, otroci mnogoštevilnih družin in končno enostranske in popolne sirote.

Mesečna oskrbovalnina, ki so jo dosedaj dajali okrajni ljudski odbori za popolne sirote, je enaka znesku, ki ga dajejo otroci, ki imajo starše. Zadostuje samo za prehrano. Kakšna pa je otrokova zunanjost, se mnogo premalo brigamo. O tem in zgoraj navedenem bi morali razmišljati odgovorni faktorji ob sestavljanju proračunov za leto 1953 in z večjo odgovornostjo poseči tudi v to s strani okrajnih ljudskih odborov vse premalo raziskano področje.

Darinka

V Ihanu dobijo šolo

Pretekli teden je v Domžalah zasedal novi občinski Svet za kulturo in prosveto, ki je razpravljal o načrtu dela v letošnjem letu. Razdelili so tudi 1 milijon dinarjev, ki jih je prispevala občina za nujne potrebe šol in kulturnoprosvetnih ustanov na svojem območju. Iz teh sredstev bodo med drugim začeli z zidavo šole v Ihanu, ki zdaj domuje po privatnih hišah, kar zelo otežkoča njeno delo. Sklenili so tudi, da prepovedo plesne vaje v Grobljah, kjer se je mladina zavajala k pijančevanju, in točiti alkoholne pijače mladini izpod 18 let.

Janez Ambrožič

NA POKLJUKI . . .

»Na zdravje, tovariši!« je nazdravil vsej družbi tovariš Polda, ko smo na Silvestrovo opolnoči spet prižgali svetilko. Nekaj študentov je bilo ter drugih fantov in deklet, ki ljubijo planine, sneg in tišino. Vsi so bili razpoloženi, le Breda in Marko ne. Dekle je zaskrbljeno pogledovalo fanta. Bil je čemeren in je strmel skozi okno.

»Kaj ti je? Zmeraj imaš kaj povedati, nocoj si pa tako čuden.«

Breda ni dobila odgovora. Opaziti je bilo, da Marko v mislih ni pri družbi.

»No . . . veš kaj«, je postala Breda nestrpna, »če se misliš še naprej kislo držati, pojdem takoj spat!«

»Breda, razumi. Tukaj ne bom nikoli vesel. Vidiš, na gričku, naravnost za to kočo, počiva 96 mojih tovarišev. Niso prav vsi, nekaj jih je malo niže. Veš, kje je nekoč stal ‚Lovčev hotel'?«

»Kaj ne bi vedela, saj grem na smučeh vsak dan mimo. Del zidu še zmeraj stoji kot spomenik. Si bil mar ti poleg, ko so Nemci požgali? Povej, kako je bilo?«

Družba je prisluhnila njunemu pogovoru. Prosili so Marka, naj pripoveduje . . .

Na ognjišču je prijetno prasketal ogenj, po stenah koče so se plazile sence kakor prikazni, zunaj je naletaval sneg. Marko se je s stolom vred pomaknil k ognju in polglasno pripovedoval.

*

Prvi ognjeni krst sem doživel tistikrat. Kolona kakih sto mož je vsa izčrpana prispela okrog devetih v hotel. Sobe so bile toplo zakurjene, za to so poskrbeli tovariši, ki niso bili v akciji. Kuhar je začel takoj kuhati zajtrk, mi pa smo se zmestili po sobah.

Lep sončen dan je bil, sonce je bilo toplo kakor v marcu, tako da se je začelo cediti od streh. Med jedjo smo kramljali.

»Zmeraj, kadar sem se doslej pri obedu grel«, je dejal Zajc-Koblar, ki je sedel poleg mene, »sem moral bežati . . . Nemci so nas napadli in le s težavo sem odnesel cele pete.«

Njegovega spomina ni nihče resno jemal. Smejali smo se mu, zadovoljni, ker smo se tako dobro založili, pa sonce je tako prijetno grelo. Bili smo daleč od vasi in šele prvi dan na tem mestu.

Po kosilu so vsi, ki so bili v akciji, odšli spat. Tudi jaz se nisem počutil bogve kako dobro. Toda spati pri belem sončnem dnevu? Samo stražar, ki je stal kakih sto metrov od hotela, in jaz sva bila pokonci. Premočeni čevlji in razcefrana žakljevina se je parila okrog peči in širila v sobi neprijeten smrad. Nogavic nisi videl, le raztrgane brezoblične cunje.

Namenil sem se v okolico. Čeprav še mlad in neizkušen, sem vedel, da je partizan že na pol varen, če pozna teren, po katerem se kreta. V živahnem pomenku sva se z bolničarko Jelko z vzpetine ogledovala po okolici.

Komaj sem prestopil zopet hotelski prag, je zagrmel strel iz brzostrelke. Mislil sem, da je kdo ustrelil na divjad. Bili smo dovolj daleč od naselij, zato nevarnosti, da bi strel v dolini slišali, ni bilo. V kuhinji, kamor sem se hotel iti odžejat, sem naletel na kuharja, ki je zbegano tekal sem in tja. »Mudi se mu pa, mudi,« sem si mislil, nič hudega sluteč. Komaj sem nastavil usta, da bi pričel piti, zagrmi in v kuhinjo se vsuje toča krogelj. Odbijale so se od betonskih stopnic in zidu. Brnelo je in zvenelo kot v zvoniku. Vrgel sem se na tla, se nato plazil po vseh štirih do stopnic in stekel v svojo sobo. Nahrbtnik sem bil dal na balkon, da bi imeli tovariši več prostora za spanje. Poskusil sem ga rešiti. Odprl sem vrata na balkon in se sunkovito umaknil za zid. Nemci so bili samo še nekaj metrov vstran. Trenutek na to so že frčale trske iz podboja. Ni kazalo tvegati. Zgrabil sem prvo puško, ki mi je prišla pod roko, in jo ucvrl po stopnicah. Nekaj tovarišev in tovarišic je stalo za zunanjimi vrati, nihče si ni upal ven.

»Obkoljeni smo«, je zašepetal nekdo.

Ni bilo časa, da bi o tem trezno premislil. »V bajti te čaka smrt, fant, čimprej ven!« mi je blisnilo preko možgan.

Ko sem planil skozi vrata, je bila prosta le še ozka gaz, pot, ki še sedaj vodi mimo hotela. Nemci v obroču so za nekaj sekund obstrmeli. Že na pol poti pa so začeli streljati name. Vrgel sem se v sneg, se zakopal vanj; mislili so, da sem zadet. Ko je prenehalo žvižgati okoli mene, sem se z vso silo pognal dalje. Nekaj skokov in bil sem vrhu hriba, se pravi rešen ognjenega pekla. Bil sem zadnji, ki mu je to uspelo. Vsi, ki so poskusili srečo za menoj, so ostali mrtvi na hotelskem pragu.

Od bataljona, ki je štel med jutranjim zborom 120 ljudi, se nas je zbralo za hribom le 24 s komando vred. Komandantu Drenu so odpovedali živci, čeprav je bil znan kot odličen in drzen borec že od zmage nad Turjakom. Komando je prevzel komisar Stojan. Oprezno smo se splazili Nemcem za hrbet in krepko razredčili njihove vrste. Po trenutni tišini je zaregljalo za našimi hrbti, in že je bil ob meni ranjen načelnik bataljona v levi kolk, namestnik komandirja prve čete pa je imel prestreljno desno ramo. Bili smo v križnem ognju in morali smo se umakniti. Ranjena tovariša smo vlekli s seboj, čeprav so nam bili Nemci vseskozi za petami. Podili so nas s hriba na hrib, po sledi so nas Nemci na smučeh lahko zasledovali. Šele proti večeru smo se združili z drugo četo, ki je imela na hribu svoje položaje.

Fantje so se v hotelu dobro držali, vendar na juriš in na izpad podnevi ni bilo misliti, kajti Nemci so bili v veliki premoči. Kasneje smo zvedeli, da jih je sodelovalo pri napadu okrog 2000.

Z upanjem smo gledali na krvavo rdečo zarjo, ki se je začela zrcaliti na vršacih Julijskega pogorja. Nenadoma nam je vsem zastal dih. Slab, nekam pritajen pok in nato vršanje po zraku. Nemci so se poslužili minometov. Jasno je bilo, da so tovariši izgubljeni.

Temo so prodrli ognjeni zublji. Hotel se je spremenil v nekaj minutah v gorečo baklo. Tedaj je utihnilo streljanje. Nemci so se začeli umikati, vedeli so, da je noč naš zvesti zaveznik.

Nihče od tovarišev, ki so ostali v gorečem poslopju, ni ušel smrti. Naslednji dan smo pokopali ustreljene in zbrali kosti tistih, ki niso popolnoma zgoreli. Samo 17 nas je greblo v zmrznjeno zemljo s trpkostjo na obrazih, odločnih, da maščujemo soborce.

Nemci so plačali svoj dolg z 814 mrliči in skoraj 200 ranjenci. Že prihodnji dan, so nam tako poročali iz doline.

*

Marko je za hip umolknil in nato zaključil: »Tistega dne sem prvič gledal smrti v oči in čutil njen dih. Takrat sem tudi prvič v življenju ubijal...

Na ognjišču je dogorelo zadnje poleno. Šop isker se je usul proti zakajenemu stropu, ko je Marko dregnil v žerjavico in se vprašujoče zazrl v Bredine modre oči.

Januarja pred likvidacijo - danes pa že lepi uspehi

DELOVNI KOLEKTIV MESTNEGA MIZARSTVA NA KOROŠKI BELI JE V OSMIH MESECIH POVEČAL ZMOGLJIVOST ZA 50%

Edino podjetje v jeseniški mestni občini, ki mu je pred letom dni najresneje grozila likvidacija, je bilo Mestno mizarstvo na Koroški Beli. Podjetje je bilo zabredlo tako daleč predvsem zaradi tega, ker je vodstvo skrajno slabo in malomarno gospodarilo, delovni kolektiv pa se svoje revolucionarne vloge pri upravljanju podjetja do takrat še ni zavedel. Le nekateri posamezniki so opozarjali takratnega upravnika, da podjetje drvi v propad. Stavili so tudi nekaj pametnih predlogov, da bi odstranili grozečo likvidacijo, a so naleteli na gluha ušesa. Delavski svet, ki naj bi rešil to vprašanje, je takrat obstajal le na papirju, upravni odbor pa se je razšel z odhodom nekega njegovega člana k vojakom. Tako je bil v podjetju edini gospodar upravnik, ki pa žal ni znal gospodariti.

O propadanju Mestnega mizarstva na Koroški Beli je zvedela tudi javnost. Marsikaj se je govorilo o tem. Tisti, ki jim je socialistično gospodarstvo trn v peti, so brž zagnali vik in krik: »Saj smo pravili, naj pustijo obrt zasebnikom,« in »pomilovali« tehnično opremljeno, a sedaj zanemarjeno delavnico Mestnega mizarstva.

Tudi mestna skupščina je pred letom dni o tem razpravljala. Toda ona je poiskala vzroke propadanja in je predlagala rešitev. Potrebno bi bilo izmenjati upravnika, delavski svet pa prebuditi iz mrtvila. Morda bi potem šlo, dasi je bilo podjetje že v zadnjih zdihljajih in deficitno.

Predlog mestne skupščine, dasi ga ni vsiljevala, je sprejel delovni kolektiv. Februar 1952 je pomenil gospodarsko prelomnico v Mestnem mizarstvu. Reorganizirali so upravo podjetja, postavili novega upravnika, delavski svet in upravni odbor sta se zavzela za gospodarstvo, pa tudi sindikalna podružnica, ki so jo ustanovili, je prispevala svoje.

Težav, ki jih je bilo treba premagati, ni bilo malo. Podjetje je bilo skoro brez lesa. Imelo je le nekaj hrastovine. Stroji so bili zanemarjeni; pri nekaterih so bili posamezni deli pokvarjeni in treba jih je bilo nadomestiti z novimi. Nič čudnega! Strojni park je prej nadzoroval polkvalificiran delavec, ki ga je bilo treba sedaj nadomestiti s kvalificiranim.

Pri odstranjevanju težav se je lotila delavskega sveta, ki ga tvori ves kolektiv, neka ustvarjalna mrzličnost. Svojo delavsko zavest je dokazal zlasti poleti, ko je prejel naročilo Letnega kina Jesenice, da bi mu izdelal v nekaj dneh več sto stolov. Le redkokatero podjetje bi sprejelo tako kratkoročno naročilo. Delovni kolektiv Mestnega mizarstva pa ga je sprejel in sklenil, da bo delal noč in dan, ter se pri tem odpovedal 50-odstotnemu vijšemu nadurnemu plačilu. Ta njegova odpoved je pripomogla, da se je podjetje gospodarsko okrepilo.

Tako je delovni kolektiv Mestnega mizarstva že v nekaj mesecih razpršil veselje tistih, ki so se veselili njegovega konca. Ne samo da je rešil podjetje likvidacije, ki mu je grozila še januarja letos, ampak je s svojim delom ustvaril sredstva in jih investiral za nabavo orodja, mehanizacijo obrata in za korenito obnovo žage. Z montiranjem dvigala so pocenili prenos materiala iz strojne delavnice v ročno in obratno. Razen tega so letos ustanovili tudi pleskarsko in črkoslikarsko delavnico.

Stroji, ki so bili prej neizkoriščeni in pokvarjeni, so danes že devetdesetodstotno izkoriščani. Kar je bilo še pred desetimi meseci nemogoče, je danes mogoče. Ko so pred nedavnim razpravljali o delitvi dobička (tudi dobiček so že ustvarili!) so sklenili, da ga bo prejel vsakdo le v višini ene mesečne plače, ostali del pa bodo uporabili za nadaljnji razvoj svojega podjetja. Delovni kolektiv se zaveda, da je podjetju potrebna najprej gospodarska trdnost in da more le-ta edino zajamčiti blaginjo vsakega posameznega člana delovnega kolektiva. Razen tega vedo prav vsi, da je treba zmogljivost podjetja dvigniti najmanj še za enkrat toliko, da bodo lahko zadostili povpraševanju potrošnikov v jeseniški mestni občini.

km

55 ljudi je dalo za 5 milijonov višje akumulacije

Skromno, toda za naše gospodarstvo pomembno, je prav gotovo tudi invalidsko podjetje »Zvezda« v Kranju, ki obsega parno barvano, kemično čistilnico in tkalnico. Podjetje zaposluje le 55 ljudi, barva pa za nad 40 tekstilnih podjetij Gorenjske in tudi za ostale predele države. Poleg tega pa ogromno uslužnostno barva, kemično čisti vse raznovrstne tkanine in ima svoje poslovalnice v Kranju, na Jesenicah, v Škofji Loki in v Ljubljani.

Kljub temu, da je podjetje imelo v prvem polletju precejšne težave in ni v celoti izpolnilo svojih nalog, se je stanje v drugem polletju znatno popravilo. V tem se predvsem odraža delavsko upravljanje, ki tudi v podjetju »Zvezda« zavzema vse širši obseg. Tako je ta skromi kolektiv po oddelkih že davno izpolnil svoj plan. Barvarna ga je presegla za nad 50 odstotkov. Tudi tkalnica bo visoko presegla svoj plan, saj je letni plan izpolnila že koncem novembra. Tako se je kolektiv kot celota zavzel za svoje naloge in prispeval precejšen višek akumulacije skupnosti, ki predstavlja nad 5 milijonov dinarjev.

Razen tega so se letos trudili tudi za razne gradnje v podjetju, za kar so investirali okoli milijon dinarjev. V prihodnjem letu nameravajo povečati proizvodnjo in uvesti nove proizvode, predvsem v večbarvnem tisku itd.

Podobnik

Pojasnilo

K ČLANKU »NA NASLOV GOZDNE UPRAVE IN ŽELEZARNE NA JESENICAH«

V zvezi s člankom, ki je bil priobčen v štev. 51. »Gorenjskega glasu«, Vam sporočamo sledeče v pojasnilo. Na zemljišču gozdne uprave ob cesti Jesenice—Sv. Križ je že odprt kamnolom, v katerem je bilo v letošnjem letu napravljeno s strani LOMA Jesenice 480 kub. metrov gramoza, ki je bil porabljen za posipanje gornje ceste. V tem odprtem kamnolomu je možno napravljati gramoz še več let.

Tov. Lasnik je v kamnolomu prevzel napravo gramoza ter kamnolom pravilno izkoriščal. Domačini pa, ki so napravljali gramoz kasneje, so z nesistematičnim delom, želeč hitrejšega in večjega zaslužka, kamnolom zanemarili. Zato so hoteli kamnolom razširiti v strmi, plazoviti in z drevjem poraščeni teren. Ker bi vsled tega postala nevarnost zemeljskega usada, pri čemer bi bila ogrožena tudi cesta, se je gozdna uprava temu uprla in zabranila razširiti na svojem zemljišču kamnolom na ta teren.

Kar se tiče izrabljanja ceste, vrši prevoze lesa LIP, Bled, kateri pa je, kolikor nam je znano, prispeval v komunalni fond OLO Radovljica več milijonov za nabavo, snežnega motornega pluga, ki bo gotovo v korist celi Gorenjski.

Piscu članka bi pa priporočili, da se v bodoče informira tudi pri tistih, na katere je članek naslovil, da ne naseda enostranskim govoricam in si res lahko ustvari objektivno sodbo.

Gozdna uprava Jesenice

Kmetijski in živinorejski svetovalec

Vprašanje: Redno čistim sadno drevje, sosed ga pa ne. Ali se ne bi dalo, da bi oblasti kaj ukrenile proti njemu?

Odgovor: Vsi, ki imajo sadno drevje, so ga dolžni očistiti do 30. marca vsakega leta. To predpisuje uredba o obveznem zatiranju škodljivcev in bolezni sadnega drevja, objavljena v Uradnem listu št. 11 z dne 28. marca 1950. Kdor sadnega drevja do 30. marca vsako leto ne očisti, mora komisija, imenovana od občinskega ljudskega odbora, po pregledu sadovnjakov zahtevati, naj ga kaznuje sodnik za prekrške pri okraju. Izvedbo čiščenja pa kontrolira tudi okraj po svojih agronomih. Če vaš sosed ne bo očistil sadnega drevja do 30. marca, ga mora občinski ljudski odbor prijaviti sodniku za prekrške pri OLO, ki ga je dolžan kaznovati.

R. J. Bled-Zagorica. Ali plača DOZ (državni zavarovalni zavod) škodo, ki nastane pri živalih zaradi pomanjkanja krme, ko shujšajo in onemorejo.

DOZ zavaruje živali proti nezgodi in poginu zaradi bolezni, nikoli pa ne plača škode, ki nastane pri živini zaradi pomanjkanja krme. Prav tako ne bo povrnil škode v primeru pretiranega izkoriščanja živali, kakor tudi ne v primeru če živali oslabijo zaradi starosti ali stradanja. DOZ ima pri zavarovanju konj že itak velike izgube, ki pa bi se še mnogo povečale če bi moral plačevati tudi škode, ki nastanejo zaradi slabega krmljenja živali. To bi torej prisililo zavarovalni zavod, da preneha z zavarovanjem konj, kar pa prav gotovo ni v interesu živinorejcev.

G. F. Klanc. — Ali so krave, ki so umetno osemljene, po telitvi nesposobne za pleme?

Ne! To so prazne čenče, ki so jih raznesli posamezniki iz kdove kakšnih razlogov in brez kakršnekoli utemeljitve. Če bi bilo to res, potem prav gotovo ne bi tako razširili umetno osemenjevanje živine v vseh naprednih kmetijskih državah. V marcu mesecu letošnjega leta bomo dobili prvo tele od v osemenjevalnici na Primskovem umetno osemenjene krave. Takrat bodo neverneži videli, da je »umetno« tele prav tako, kot so druga. Še več, mnogo boljše bo, ker je bilo seme od prvovrstnega bika. Naslednje leto pa bodo ovrženi še zadnji »dokazi», ko bodo iste krave še enkrat telile.

D.

ZADRUŽNI DOM V NAKLEM POD STREHO

Kakor smo že poročali, so začeli lani 15. oktobra z zidavo zadružnega doma v Naklem. Delavci in zidarji, ki jih je najela kmečka zadruga, so se zagrizli v delo in kljubovali vsem vremenskim neprilikam in godrnjanju nekaterih odbornikov, ki jim ni bilo prav, da se je delalo tudi med prazniki, čeprav je bilo to potrebno.

Zato imamo danes zadružni dom pod streho, ki bo v ponos Naklu in dokaz, da se z dobro voljo marsikaj lahko v kratkem času naredi.

S PRVIH SEJ NOVOIZVOLJENIH ODBOROV

18 milijonov za gradnjo stanovanj v Medvodah

Na prvem zasedanju novoizvoljenega ljudskega odbora je bil izvoljen za predsednika tovariš Franc Mravlje. Za predsednika Gospodarskega sveta je bil izvoljen tovariš Ivan Triler, za predsednika Sveta za prosveto tovariš Jakob Žagar, za predsednika Sveta za zdravstvo pa tov. Andrej Klančar.

Odbor je že na prvem zasedanju razpravljal o najvažnejših nalogah, ki ga čakajo. Tako je tovariš predsednik imel govor, v katerem je obrazložil triletni načrt občine. Ker je načrt zelo obsežen, naj omenimo le nekaj najvažnejših gradenj, ki jih predvideva. V prvi vrsti je elektrifikacija vseh vasi v občini. Zato bodo zgradili večji transformator, ki bo posredoval energijo oddaljenejšim vasem. Vzporedno s tem bodo gradili novo šolo na Topoli, povečali osnovno šolo in gimnazijo v Preski, zgradili občinsko poslopje in cesto Medvode—Gorčane. Tudi na stanovanjsko stisko niso pozabili. Določili so kredit v znesku 18 milijonov dinarjev za delavce in nameščence, ki žele graditi stanovanjske hišice. V bližini jezera, ki bo nastalo ob hidrocentrali, bodo zgradili moderen hotel s primernim kopališčem itd.

Načrt predvideva še vrsto drugih gradenj, zlasti v kmetijstvu. Celotna vrednost del bo znašala nad 80 milijonov. O vseh teh nalogah bodo novi odborniki še in še razpravljali, k čemur jih sili predvsem program dviga kmetijske proizvodnje. Prav gotovo pa jim bodo pomagali tudi vsi občani in množične organizacije, kajti le tako bodo dela uspešna in koristna.

L. Batič

... v Žireh

V sredo, 17. decembra se je prvič sestal novoizvoljeni občinski ljudski odbor. Najstarejši odbornik, kmet Bogataj Janez — Dobenc iz Račeve, je otvoril zasedanje in objavil dnevni red. Odbor je soglasno izvolil za predsednika tovariša **Petra Nagliča**, čevljarskega delavca, za podpredsednika in obenem predsednika Gospodarskega sveta pa tovariša **Franca Kavčiča**, delavca iz tovarne »Alpina«. Nato so bili izvoljeni še člani odborniških komisij in svetov.

... v Naklem

Novoizvoljeni Občinski ljudski odbor v Naklem se je pred dobrim tednom prvič sestal. Razpravljal je o najbolj perečih vprašanjih občinskega območja. Za predsednika novega ljudskega odbora so izvolili tovariša Petra Poličarja, zaposlenega pri tamkajšnji kmetijski zadrugi, delavnega in zavednega človeka, ki je zaradi tega tudi član Zveze komunistov. Izvolili so vse odborniške komisije in določili sestav svetov

V imenu OLO Kranj se je zasedanja udeležil tovariš Vinko Žakelj, ki je zaprisegel vse odbornike. Po poročilu, ki sta ga podala tovariš Naglič in Žakelj je sledila plodna diskusija, v kateri so se odborniki pogovorili o svojem bodočem delu v dobrobit svojih občanov in naše socialistične skupnosti.

B. F.

... v Škofji Loki

Novoizvoljeni ljudski odbor mestne občine je imel 18. decembra svojo prvo sejo, na kateri je bil ponovno izvoljen za predsednika dosedanji predsednik Ivan Brodar. Izvoljeni so bili tudi sveti in komisije. Občinski odbor je na prvi seji obravnaval predvsem gospodarsko dejavnost in ugotavljal možnosti za prihodnje proračunsko leto. Poleg ostalih sklepov najtopljeje pozdravljamo graditev stanovanjskega bloka, ureditev ceste na postajo in dokončno ureditev zdravstvenega doma ter gimnazije.

Noveum ljdskemu odboru želimo mnogo uspehov in tesnega sodelovanja z volivci.

Dobri gospodarji prihajajo iz kmetijskih šol

V primerjavi z napredkom kmetijstva v svetu, tako v Ameriki, kot v severnih in zahodnoevropskih državah, je naše kmetijstvo zelo zaostalo. Medtem, ko pri nas povprečna molznost ene krave ne presega 1200 litrov mleka letno, je v sosednji Avstriji povprečna molznost krav, za katere vodijo molzno kontrolo, po 2.700 litrov. Na Danskem, kjer že 50 let sistematično dvigajo živinorejo z rodovniki, molzno kontrolo, odbiro in pravilno prehrano živine, znaša povprečna molznost 3900 litrov z nad 4 odstotki tolšče. Če bi primerjali hektarske donose poljskih pridelkov, ki jih dosegajo v naprednih kmetijskih državah, z našimi, bi dobili podobno sliko.

Zaradi visoke proizvodnje in nizkih proizvodnih stroškov, ki so toliko nižji, kolikor bolj je razvita mehanizacija, je v teh državah kmetijstvo donosno in rentabilno. Razumljivo je, da se pri delu poslužujejo vseh izsledkov kmetijske znanosti.

V drugih evropskih državah se je z razvijajočo industrijo pojavilo tudi vprašanje preživljanja čedalje večjega števila ljudi zaposlenih v industriji. Rešitev tega vprašanja je bila v tem, da je manj kmečkega prebivalstva proizvajalo več pridelkov ob podpori hitro razvijajoče se mehanizacije. Pa ne samo odtok kmetijskega prebivalstva v tovarne, tudi splošno naraščanje števila prebivalstva zahteva povečanje pridelovanja hrane ter industrijskih surovin.. Po objavljenih podatkih se je v zadnjih 15 letih število ljudi na svetu povečalo za 300 milijonov, medtem ko se je produkcija živil povečala le za prehrano 200 milijonov ljudi.

Tudi pri nas se pojavlja z razvijajočo industrijo vprašanje povečanja kmetijske proizvodnje, z istočasnim zmanjševanjem proizvodnih stroškov. Ti stroški so zelo visoki zaradi razdrobljenih gospodarstev, na katerih je zaposleno veliko delovne sile, brez sodobne mehanizacije, ki pa je tudi ni možno uporabljati na malih parcelah.

Ljudska oblast je vodila pravilno gospodarsko politiko, ko je pričela uvajati mehanizacijo, ki bo povečala in pocenila kmetijsko proizvodnjo ter sprostila kmetijsko delovno silo, ki sedaj obremenjuje rentabilnost kmetijstva s tem, da zmanjšuje tržne viške. Pri Kmetijskih zadrugah, kot pri samih kmetih je v začetku uvajanja mehanizacije, zlasti traktorjev, naletelo na odpor, sedaj, ko so se prepričali, da jim bo traktor koristen pomočnik, jim je marsikje žal, da si ga niso nabavili.

Za napredno gospodarjenje, ki ga bomo morali uvesti, če nočemo še bolj zaostati za drugimi narodi, pa je potrebno dosti znanja, precej več, kot v kateri drugi panogi, ki je ozko specializirana. Zato tudi ne more držati mnenje, ki ponekod še obstaja, češ da je za kmeta dober vsak, tudi tak, ki ni za drugo rabo.

Ljudska oblast je poskrbela za možnost izobrazbe kmečke mladine. Poleg srednje kmetijske šole v Mariboru je ustanovila več nižjih kmetijskih šol. V teh šolah se fantje seznanijo z novimi pridobitvami kmetijske tehnike in mehanizacije ter bodo v raznih odsekih Kmetijskih zadrug veliko koristili. Na Danskem težko dobite kmeta, ki ne bi imel kmetijske šole niti niso redki kmetje z visokošolsko izobrazbo, kmetijsko fakulteto. Pri nas je za obiskovanje kmetijskih šol še premalo zanimanja in so prav v našem okraju zelo redki absolventi kmetijskih šol. Mogoče mlad fant želi v šolo, pa naleti na nerazumevanje očeta, ki ga potolaži s tem, da se bo že pri njem na domačem posestvu vsega naučil. Tak fant najbrže ne bo pozabil, da ga je oče prikrajšal za znanje, ki bi mu bilo nujno potrebno.

Da bi omogočili najosnovnejšo kmetijsko izobrazbo tudi tistim fantom, ki jih doma ne morejo pogrešati vse leto, sta OLO Kranj in Radovljica priredila na kmetijski šoli v Poljčah kmetijski tečaj, za katerega sprejemajo prijave Kmetijske zadruge in osnovne šole. Tečaj bo trajal od 5. januarja do 15. marca.

Razen tega organizira ljudska prosveta po vaseh predavanja in tečaje, kjer predavajo kmetijski strokovnjaki in živinozdravniki. Kmetom, zlasti pa kmečki mladini, priporočamo, da se teh predavanj udeležujejo v velikem številu, kar bo vsekakor njim samim v korist.

Dober začetek dvoletne gospodarske šole v Šmartnem

1. decembra je pričela z delom gospodarska šola v Šmartnem v Tuhinjski dolini. Že prvi dan pouka je pokazal, kako je bila te vrste šola nujno potrebna, saj je že prvim predavanjem prisostovalo čez 30 prijavljencev. Zadružniki v Tuhinjski dolini vedo, da bodo njihovi otroci v tej šoli pridobili v času okupacije zamujeno znanje, razen tega pa še osnovne pojme o kmetijstvu, o pravilnem izkoriščanju zemlje, o njenem gnojenju, negovanju poljskih rastlin, o sadjarstvu, živinoreji in travništvu ter pašništvu. Poleg slovenščine, računstva, prirodoznanstva, zgodovine, zemljepisa in ročnega dela za dekleta, je eden najobširnejših in najvažnejših predmetov kmetijstvo in gospodinjstvo. Največ zanimanja pri mladincih je za kmetijstvo, pri mladinkah pa za ročno delo in gospodinjstvo, kar je povsem razumljivo. saj so to bodoči gospodarji in gospodinje.

Prav bi bilo, da takšne kmetijske šole organizirajo tudi ostale Kmetijske zadruge in tako pripomorejo, da se bo, poleg silnega dviga industrije in razvoja proizvajalnih sil, dvignilo tudi naše kmetijstvo na višjo stopnjo. Kajti naš delovni kmet, ki še uporablja nizko in primitivno kmetijsko tehniko v proizvodnji, čuti živo potrebo po modernih kmetijskih strojih, ter agrotehničnih in drugih ukrepih, ki bi dvignili proizvodnjo. Eden od takih ukrepov je tudi Kmetijska gospodaska šola,

Predvideno je, da bodo slušatelji te šole po končanem dvoletnem pouku dobili spričevala, s katerimi bodo lahko nadaljevali študij na srednji kmetijski šoli ali kmetijskem tehnikumu.

Na Visokem kljub težavam napredujejo

Ko so leta 1948. na pobudo tamkajšnjih komunistov in SKOJ-evcev pričeli na Visokem z gradnjo zadružnega doma, se niso ozirali na oporekanje Studenovih z Visokega, Krišeljnovih iz Luž in nekaterih kulakov iz Olševka. In prav so storili. Danes stavba zadružnega doma že stoji in na Novega leta dan je dvorana že služila svojemu namenu. Kulturno-umetniško društvo je pripravilo lepo prireditev za Staro leto, ko so odprli dvorano. Spet so naleteli na težave. Dolgo niso mogli pričeti z vajami za nastop, ker sta jim Peter Studen in njegova sestra Katarina kratila pravico do harmonija, ki je bil pred vojno last prosvetnega društva, med okupacijo pa je bil nekaj časa shranjen v cerkvi, dokler ga niso odpeljali belogardisti v svojo postojanko v Tupaliče. Katarina Studenova govori po vasi nekaj o ljudski volji, češ da je le-ta proti temu, da bi harmonij uporabljali v kulturne namene. Čudno, da je že pozabila na zadnje volitve, ko je 95 odstotkov občanov glasovalo za kandidate Osvobodilne fronte in »za mir in socializem«, kot je bilo zapisano na slavoloku pred voliščem na Visokem. Delovni ljudje Visokega pa vedo kaj pomeni socializem. Zato so dostojno proslavili otvoritev dvorane svojega zadružnega doma, kljub temu, da nekateri na Olševku nočejo slišati o njem.

F. V.

Kamniški osmošolci so igrali

Ob uprizoritvi Finžgarjeve drame „Razvalina življenja“

Preteklo soboto so po dolgih in skrbnih pripravah predstavili kamniški javnosti mladi igralci-osmošolci znano in mnogokrat igrano Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«.

Precej je bilo debate o tem, ali bo dijakom uspelo ostvariti resnično, realistično okolje in vzdušje kmečkega življenja iz polpretekle dobe in prepričljivo odraziti zapleteno dogajanje na vasi. Nekateri so menili, da se dijaki (ki so celo brez odrske prakse) ne bodo mogli vživeti v skrite utripe duševnosti kmečkega človeka in da ne bodo znali z občutjem in doživeto predstaviti pristnih kmečkih likov Finžgarjeve drame, ter da bi bolje kazalo, če bi si izbrali svojemu življenju in duševni nastrojenosti vsebinsko sorodnejšo igro.

Ta dvom in bojazen sta se pokazala za nepotrebna in sta bila razbita že v prvih prizorih predstave. Potrjeno je bilo da je imela režiserka Vidičeva prav, ko se je odločila prav za to dramo.

»Razvalina življenja« je gotovo ena najboljših stvaritev v obsežnem Finžgarjevem dramatskem delu. V njej ni samo globoko tragičnega problema ljubezni, ki je bila včasih, predvsem na podeželju, tako pogosto odvisna od muhavosti staršev in od včasih kar banalnega mišljenja, da gre ljubezen skozi želodec in je zakonska sreča odvisna le od bogastva in denarja, ampak ima v sebi močno socialno noto. Na eni strani odraža odurno stremuštvo, oderuštvo in skopuštvo (Urh), po drugi pa zapravljivost, lenobo in nagnjenje k pijači (Sirk) naših kmečkih ljudi. Kaže nesrečnike, ki jih po strahotnih življenjskih pretresih pahne razbita zakonska sreča v najogabnejši obup in ki iščejo utehe in pozabe le še v omamah alkohola (Martin, Lenčka). Dalje neizbežen propad ljudi, ki iz najrazličnejših razlogov nimajo dovolj veselja in smisla za kmečko delo in zaradi tega postanejo lahek plen pogoltnih sosedov (Ferjan). Nad vsem tem pa kot senca leži žalostna usoda rejenke Tone. Krivične razmere ji odkažejo najbednejšo usodo. Podoba te ženske (čeprav jo je Finžgar nekoliko medlo izdelal in ji odkazal le bolj ilustrativno mesto) nam najbolj zgovorno in najbolj obtožujoče izraža gnilobo socialnih razmer dobe, nezavedno krivičnost in slepo zaverovanost v lastni jaz ljudi takratne družbe in sega najgloblje v rane občečloveških odnosov.

Iz tega vidimo, da vsebinska problematika drame ni tako zelo preprosta in nepomembna, pa čeprav je pomaknjena v preteklost in direktno ne tangira današnjega časa in današnjega življenja vasi.

Režiserka je gotovo to dobro razumela in zato ji je odlično uspelo interpretirati bistvo pa tudi posameznosti.

V vlogi Urha nastopa Zlato Bergant, ki prav dobro predstavlja starkavega goljufa in grabeža, čeprav v nekaterih prizorih nekoliko nejasno in brez občutkov. Njegovo hčerko Lenčko dovršeno podaja Rozka Slapnikova. S svojo preprostostjo, neposrednostjo in ljubeznivostjo v I. dejanju in zadirčnostjo, jezljivostjo, obupanostjo in duševno razvrvanostjo v II. dejanju zelo prepričljivo in verno izrazi globoki psihološki preobrat te osebe. Ne toliko pomembno vlogo Tone je sijajno in od vseh najbolj doživeto odigrala Nežka Novakova. Precej napredka je pokazal tudi Mirko Juteršek s svojim Martinom, vendar je včasih nekoliko tog. V ostalih vlogah nastopajo še Terbižanova in Podbevšek, ki so v splošnem vsi dobro izvršili svojo dolžnost.

Če ocenjujem uprizoritev po celotnem vtisu, ki sem ga dobil, moram priznati, da je bil dosežen odličen, nadpovprečen uspeh.

Škoda le, da je bilo zasedenih komaj polovico sedežev. Upam, da se bo to pri prihodnji predstavi izpremenilo in da bodo osmošolci nastopili pri nabito polni dvorani, kar vsekakor zaslužijo.

A. Čebulj

Godec Miha in divji mož — ilustracija akad. slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gora«

Dve uprizoritvi Prešernovega gledališča v Kranju

Skrb za razvedrilo delovnih ljudi je ena prvih nalog gledališč v industrijskih centrih. Z lahkimi, prijaznimi deli si pridobimo gledališko publiko, ki jo pa lahko pričnemo umetniško vzgajati z zahtevnejšimi deli šele potem, ko jo trdno privežemo nase.

Prešernovo gledališče v Kranju je letošnji repertoar lepo zastavilo: za čudovitimi »Komedijanti« je uprizorilo za male in velike otroke »Sneguljčico«, zdaj pa teče Draga Ruth! Kot slišimo, bo sledila v kratkem premiera slikovitega Kroga s kredo in do tu je vse prav. Če bo pa Anouilhova »Colombe«, ki jo zadnji »Gledališki list« PG omenja, Kranju kaj prida vzgojno vplivala na našo publiko, je precej tvegano vprašanje. »Colombe« je sicer francoska umetnina, toda za velikomestno publiko, ki jo že načenja blaziranost in nujno sili k psihologiziranju in analiziranju najbolj kočljivih življenjskih vprašanj. Naša zdrava, prisrčna in delavska publika si res ne utegne greniti svojega vstopa v gledališki svet s tako starčevsko dramo. Prosim, vzemite te pripombe kot dobrohoten svet zvestega vašega prijatelja.

Toda poročati moram o »Sneguljčici« in o »Dragi Ruth!«.

»Sneguljčica«, stara pravljica, je bila to pot skoraj nova. Golievo besedilo je režiser Dino Radojević sicer precej zdaj črtal, zdaj dodajal — vendar fabula je ostala nemotena. Nekaj posebnega in novega in celo drznega pa je bila scena in kostimi. Somračni oder ni bil za mlade gledalce dosti pravljičen, vplival je skoraj pošastno. Vendar je rešitev odrskega prostora v vertikalo edina možna rešitev na teh deskah s plitvim horizontom. Bogat dekor in smiselna prostorska dinamika sta bila za velike otroke sicer mikavna, mali otroci pa so zares pogrešali svetlobe in jasnih svetlih barv. Priznati pa je treba, da je scenograf sposoben najti novih poti in da je bil oder zares lep, četudi smo navajeni pri pravljičnih uprizoritvah več luči in več okrasja.

Nenavadno bogata kostimerija je prav tako priča, da je naše PG iskalec novih, sodobnih poti tudi glede pogumnih kostimskih interpretacij.

Igralsko sta bila najbolj dognana lika Friceja (Franc Trefalt st.) in Fraceja (J. Eržen). Iz šablonskih burkežev sta napravila skoro pravi karakterni vlogi, polni duhovitih domislic. — Prav prisrčna in ljubka je bila Sneguljčica (N. Bavdaževa), njena otroškost in prijazna igra sta posebno na mlade gledalce sugestivno vplivali, saj je pri otroški predstavi vsa dvorana soigrala z njo in mi.) je zaigral svojo hvaležno vlogo z vsem mladostnim šarmom in dobro igrano rahlo zadrego. Pedantni izigrani ženin Kummer (M. Dolinar) je bil zares dobro zatgran. Skoro kabinetna figura birokratsko nastrojenega in zdravim ljudem smešnega sodi gotovo med najbolj uspele Dolinarjeve kreacije. Kljub svoji nesimpatični vlogi je koncem koncev bil zaradi prostodušja vsem ljub in nam ga je bilo skoro žal. Saj poštenjak je gotovo bil, četudi nekam počasen. — Zamorka Dora (B. Igličeva) je svojo skoro nemo vlogo dobro rešila; drugi pa so imeli le manjšo težo odgovornosti pri igri.

V celoti je komedija uspela, reprize ji bodo dale še hitrejši tempo in glajšo konverzacijo. Neverjetno, koliko zadovoljstva prinese v gledališko publiko lahko, veselo delo. Koliko razvedrila nam lahko da dobro, nezahtevno gledališko delo!

Scenograf Sveta Jovanović je napravil prav odgovarjajoče prizorišče, ki je nudilo dosti možnosti za situacijsko komiko pa tudi vtis udobnega stanovanja je dajalo.

Da se vrnem spet na uvodne misli: prav je, da PG noče biti provincijski, poldiletanski teater, da išče novih poti v izboru iger, v scenografiji, v režiji, v kostimerstvu in v maski, da je postalo res že kar avantgardistično. Toda pozabiti, da stojimo sredi delavskih množic in da je naša publika še mlada, neblazirana in brez kulturnega snobizma, to pozabiti ne bi bilo primerno. PG naj služi vzgoji k pojmovanju gledališke umetnosti in razvedrilu. Bolestni, dekadentni izrastki kapitalističnega sveta niso nujni v naši sredini. Zato »Colombe« nikar!

Č. Z.

KULTURA

Filmi, ki jih gledamo

KEKEC

»Dobra volja jeeeee najbolja . . . « slišiš iz otroških ust prepevati po ulicah in cestah. Kekec se je našim malim in velikim (tudi odraslim) otrokom priljubil; poznajo ga vsi, in radi ga imajo. In ne samo to: v Benetkah je dobil prvo nagrado, odkupili so ga Angleži za šolske predstave, predvajali so ga in ga bodo kaj vem kje še vse... Uspeh doma in po svetu.

Kako je dosegel »Kekec« tak uspeh, četudi ni dognano filmsko delo? To ni težko razložiti. Doma je uspel, ker je edini, ker pač ni drugih, boljših. (»Čudežni meč«, edini jugoslovanski otroški film poleg »Kekca«, je zajet iz čisto drugačnega pravljičnega sveta in je bil pri nas razmeroma malo predvajan.) — V inozemstvu je bil tako navdušeno sprejet, ker je po svoje edinstven v filmskem svetu. Zunaj ne poznajo tega primitivnega, nezahtevnega načina filmske igre in režije, pa jim je bil Kekec všeč, kakor mi vsaj z interesom — če že ne več — gledamo umetnostna prizadevanja starejših, bolj preprostih razdobij, ali kakor nas zanimajo in privlačijo otroške risbe včasih bolj od umetnin priznanih mojstrov.

Zgodba o Kekcu in Mojci, Kosobrinu in Bedancu, kakor si jo je pred leti izmislil pokojni Vandot, je ljubezniva, dosti vzgojna in včasih kar duhovita. V filmski interpretaciji je mnogo izgubila, marsikaj pridobila. Vendar se prireditelju ni posrečilo, strniti Vandotovo razpredeno povest v enotno dramatično zgodbo. Poglavitna slabost predelave je ta, da so nekatere osebe izgubile jasno podobo — zlasti gorski strah Bedanec ni pravi strah, temveč kar pohlevna hudoba. Režijsko najšibkejši so skupinski otroški prizori, zlasti na začetku filma: le nosilci glavnih otroških vlog, v prvi vrsti Rožle in Tinkara, pa tudi Mojca in sam Kekec, so zadovoljivi. Rožletov prizor »Nikoli več mi ne bo rekel — Rožle, ti si cepec...« — je igralski višek filma. V glavnem zadovoljuje tudi Kosobrin (Frane Milčinski-Ježek), najboljši pa je bil kljub vsemu — brez zamere! — Volkec. Posebnost filma je, da je tik pred smrtjo v njem še nastopil pokojni Lipah.

Izredna kvaliteta filma je spremna glasba Marijana Kozine.

ŠKOTSKA KRI

Zgodba o Romeu in Juliji, o ljubimcih iz dveh sovražnih rodov — prenešena v okolje neke izmišljene, neresnične, prav filmske »Škotske«. Vse je ničvredno v tem filmu: plehka zgodba, slaba fotografija, nemogoče barve (gozdovi kot špinača in ličeca kot pomaranče), slab tempo, frazerski dialogi, bojne in dvobojne scene brez fantazije in spretnosti, enolično jahanje brez konca in kraja. O umetnosti sevé ni govora, a tudi zabave in razvedrila ni, še dolgega časa ti ne prežene.

G.

Kratke iz dramskega življenja v Kamniku

Dolgo se že sprašujemo, kdaj se bodo igralci podjetja Kamnik prebudili iz zimskega spanja in končno postavili na oder »Celjske grofe«, katere nam obljubljajo že vso sezono.

*

V Nušičevi komediji »Dr« je odlično odigrala glavno žensko vlogo Klare tovarišica Justi Žebaljčeva. Tiskarski škrat ji je v prikazu uprizoritve v »Gorenjskem glasu« močno zagodel, ko je njeno ime pomotoma izpadlo. Vemo, da ne bo zamerila, ker je bila prezrta, k uspehu ji pa čestitamo.

Pripombe k članku

„Vklesali bomo imena zaslužnih mož“

Seznam imen tistih »velmož«, ki so tu živeli in delali ali pa bili na kak drug način vezani na naše mesto«, bo treba vsekakor temeljito pretresti in postaviti jasen kriterij, kateri imajo mesto na tisti plošči. Po mojem mnenju naj bi bila vklesana imena samo tistih naših zaslužnih mož, ki so pokopani na starem kranjskem pokopališču in katerih grobove so izravnali, spomenike pa odstranili. Ker je bila za njimi na ta način zabrisana sled, zato naj se ovekovečijo vsaj na tisti plošči. Imena vseh drugih slavnih Kranjčanov, ki so drugje pokopani, nekranjčanov, ki so tu živeli, pa spet drugje pokopani, naj bi se napisala kam drugam.

Kljub tej pripombi pa bi kazalo v objavljeni seznam vzeti še takale imena, kakor so n. pr.:

Bradaška Franjo, r. v Kranju 1829, zgodovinar.

Bradaška Matija, r. v Kranju 1915, slikar.

Bleiweis dr. Janez, r. v Kranju 1808, politik in urednik Novic.

Graselli Peter, r. 1841, pravnik, ljubljanski župan in poslanec.

Sajovic dr. Gvido, vodilen slovenski ornitolog.

Sentiner dr. Florijan, zdravnik v Rusiji, raziskovalec kolere.

Šmid dr. Valter, r. na Gašteju, arheolog in univ. profesor v Gradcu.

V Kranju so delovali za narodni preporod in slov. znanost n. pr. tudi:

Glaser dr. Karel, gimn. profesor 1875—77, literarni zgodovinar, prevajalec.

Pajk Janko, gimn. profesor 1864—67, lit. delavec in buditelj mladine.

Mencinger dr. Janez, odvetnik in pisatelj, duša narodnega življenja med 1871—1883.

Tavčar dr. Ivan, odvetniški pripravnik pri Mencingerju, pisatelj.

Martinjak Luka iz Šenčurja, narodni učitelj in buditelj mladine.

Urbančič Josipina s Turna pri Preddvoru, prva slov. pisateljica.

V Kranju je delovala še dolga vrsta že umrlih zaslužnih mož, ki pa niso po rodu Kranjčani in tudi niso tukaj pokopani. Torej kaj z njimi?

V objavljenem članku popravi pomote:

Smledniški graščak Ivan Peer ni Oernburg, ampak **Pernburg.**

Koblar je umrl **1928,** ne 1923.

Valjavec je rojen na **Srednji Beli,** ne pa samo na Beli, saj so kar tri Bele.

Slikar se piše **Layer,** ne pa **Leyer.**

Voglar ni doma iz Kranja, ampak iz Naklega, tudi ni Gregor, ampak **Jurij,** kar je iz latinskega Georgius.

S. Bunc

Opomba uredništva:

Javnost vabimo k razpravi. (Oerenburg in Leyer pa sta tiskovni pomoti.)

Uprizoritve domžalske gimnazije

Gimnazija v Domžalah je v zadnjem času zanesla precej živahnosti v tamkajšnje kulturno udejstvovanje. Uprizoritev **»Sneguljčice« in koncert** v Godbenem domu mnogo obetata. Našo najboljšo mladinsko igro je odlično režirala tovarišica prof. **Antonija Senica.** Dijaki nižje gimnazije so prav dobro igrali svoje vloge, pevske točke, izvedene pod vodstvom novega domžalskega pevovodje tovariša **Habeta,** ki se je predstavil že na proslavi 29. novembra, pa so obogatile spored.

Prejšnjo soboto je priredil gimnazijski pevski zbor pod vodstvom imenovanega pevovodje in črnuški pionirski mladinski orkester pod spretno taktirko **Marjana Binterja** pester koncert. Na sporedu so bile pevske skladbe K. Pahorja, D. Jenka, S. Miheliča, C. Cvetka, J. Gregorca in M. Kozine ter priredbe narodnih pesmi H. Habeta, T. Senice in M. Tomca. Razen orkestralnih skladb S. Drapala, Čajkovskega in R. Simonitija smo slišali tudi skladbi M. Binterja »Po slovenski zemlji« in »Črnuško koračnico«. Koncert je lepo uspel.

Gimnazija je z obema zadnjima prireditvama dokazala, da more in hoče prispevati svoj delež tudi kulturnemu delu na terenu, saj se njen blagodejen vpliv kaže letos že osmo leto na javnih kulturnih prireditvah v kraju.

Na domžalski gimnaziji so tudi pedagoška predavanja za roditelje, ki jih prireja od časa do časa roditeljski svet.

D. P.

Karel Plestenjak **2**

Škofjeloški muzej

Tedanja mestna občinska uprava je prejela pismeni predlog za ustanovitev muzeja, ki ga je podpisalo devetnajst profesorjev. Predlog je bil sprejet. Po podrobnih pripravljalnih delih je bil naslednje poletje že ustanovni občni zbor Muzejskega društva, ki je okrog sebe zbiralo vedno več članov. Ti so leta 1938 začeli zbirati muzejsko gradivo pri meščanskih družinah in po hišnih podstrešjih. Prve predmete pa so ljudje kar sami prinašali. Takoj po občnem zboru društva je starološki posestnik Vernik prinesel turški novec, najden pri podiranju hiše. Društvo je svoj namen v polni meri doseglo: vzbudilo je v ljudeh zanimanje za novorojeno ustanovo. Dne 27. avgusta 1939 je bil muzej odprt. Zaživeti bi bil moral v prvem nadstropju rotovža v prostoru z zamreženim oknom in pogradom, kjer so prenočevali ljudje na odgonu. Naposled pa so mu namenili stanovanjske prostore v drugem nadstropju te stavbe, vendar čisto po naključju. Največ prizadevanja pri ustanavljanju muzeja sta pokazala dr. Pavle Blaznik in prof. France Planina. Zbirke so bile razstavljene v štirih sobah, najmočneje so bili zastopani cehovski spomini.

Po komaj dveh letih življenja je bil muzej prepuščen nemškemu okupatorju. Nastop partizanov so postajali vedno pogostnejši, zato se nemški carinki niso upali več bivati izven loškega mesta ter se preselili v rotovške muzejske prostore. Stvari so zvozili in zmetali v kapucinsko cerkev, le relief loškega ozemlja so pustili na mestu. V to cerkev so že prej navozili starine in umetnine iz obeh samostanov. Tudi rešena oprava dražgoške cerkve, ki so jo Nemci po znanih dogodkih pozimi 1942 razrušili, je bila tu spravljena. Nemci so imeli z muzejskimi predmeti samimi in vsem semkaj navoženim materialom posebne namene. Nekaj dražgoških lesenih kipov je Nemec Lochansen spravil na Tirolsko.

Tržičani se potegujejo za popolno gimnazijo

Že v poročilu s tržiškega zbora volivcev smo v našem listu omenili željo Tržičanov, da bi tudi v Tržiču osnovali popolno gimnazijo. V zadnjem času je Ljubljanski dnevnik ponovno omenjal to željo in prizadevanje mestnega občinskega odbora v tej smeri.

Kraj ima namreč vse pogoje za popolno gimnazijo. Tržič je izrazit delavski center. Kar 65 odstotkov prebivalstva živi od zaslužka delavskih rok, 20 odstotkov Tržičanov pa žive nameščenci. V veliki meri priteza tržiška industrija vso svojo okolico v mesto, saj dela v tržiških podjetjih okoli 2.500 delavcev. Statistika iz leta 1948 izkazuje, da je v vseh bivših okoliških občinah več kot polovica prebivalstva navezana na zaslužek delavskih rok.

In gre nam za to, da postane naš delavec izobražen in široko razgledan, sposoben upravljati svoje podjetje in imeti odgovorne politične funkcije. Ali ni torej vsekakor primerno, da damo popolno gimnazijo takšnim delavskim središčem, kot je Tržič? Saj je tu ne le mesto samo, marveč tudi vsa okolica izrazito delavska.

Okoli trideset letošnjih četrtošolcev je namenjenih v višjo gimnazijo, če bi bila v Tržiču. Sicer bi se nekateri od njih vsak dan morali voziti v Kranj, nekateri bi šli v Ljubljano, nekateri, bi študija ne nadaljevali. Ali nam jih ni škoda? Ali ne bi bilo primerneje, da se v Tržiču odpre peti razred gimnazije, namesto da ima kranjska gimnazija en oddelek več zavoljo Tržičanov. Kajti letošnji kranjski četrtošolci se uče še ruščine, v Tržiču pa se poučuje angleščina. Torej bi bilo treba za tržiške petošolce osnovati poseben oddelek z angleščino ali pa zapadejo tisti uredbi, po kateri pač ne bodo sproti študirali tujega jezika, marveč delali naknadno izpite, kar bo marsikaterega izpodneslo, kajti če si »vozač« in izgubiš nekaj ur dnevno za pot do vlaka in na vlaku, je pač delo v šoli že tako težje kot sicer.

Ne vidimo nobenega resnega vzroka, ki bi onemogočil ustanovitev in razvoj tržiške popolne gimnazije. Sedanje poslopje bi zadoščalo, saj so sedaj popoldne učilnice neizkoriščene. Tudi vprašanje profesorskega kadra bi se dalo rešiti. Že sedaj poučuje na tržiški gimnaziji šest profesorjev, vemo pa, da bi se dalo ob reorganizaciji nižjih gimnazij s primernimi premestitvami morda le dobiti dovolj učnih moči za višje razrede tržiške popolne gimnazije med profesorji, ki sedaj poučujejo na nižjih gimnazijah. Če se ozremo v Kamnik, ki popolno gimnazijo že ima, vidimo, da je mesto Kamnik po število prebivalcev precej manjše od Tržiča, da ima danes po komasaciji kamniška občina okoli 7000 prebivalcev, tržiška pa 10.000, da ima Kamnik približno toliko delavcev kot Tržič in da tudi okoliš kamniške gimnazije ni kaj dosti večji od tržiškega okoliša. Saj posečajo že danes tržiško gimnazijo dijaki ne le iz Križev, Kovorja, Dupelj, Sebenj, Žiganje vasi, od Sv. Ane, iz Loma in Doline, marveč tudi z Golnika jih je kar nekaj in iz Leš. V Tržiču je namerč že urejen lep dijaški dom, ki more sprejeti pod stvojo streho dijake iz oddaljenih krajev.

Z ustanovitvijo višje gimnazije v Tržiču bi ustregli želji dijakov in staršev, predvsem pa bi z njo pomagali kulturnemu razvoju delavskega razreda, ki je v tržiškem kotu prevladujoči del prebivalstva. Obenem bi razbremenili kranjsko gimnazijo in deloma tudi ljubljansko, kamor se zateka tisti del tržiških dijakov, ki ne zmorejo vsakdanje naporne vožnje z vlakom.

Upamo, da bodo prizadevanja Sveta za prosveto pri tržiškem mestnem občinskem odboru, ki dela v tej smeri, uspela; želimo le, da bi uspela čimprej, že kar za prihodnje šolsko leto.

Slava Rakovčeva

Javna razprava

Ne očitajte jim, da so slabi

Na zadnji okrajni mladinski konferenci v Radovljici smo slišali zelo zanimive stvari. Mladina je na primer odločno protestirala proti izjavam in mišljenju nekaterih starejših, »izkušenih« ljudi, češ da je današnja mladež slaba in da se z njo ne da delati. Upravičenost svojega protesta je dokazala zlasti s podatki o sodelovanju mladine v različnih organizacijah in društvih.

Mladina je željna napredka, željna društvenega izživljanja. Kako bi sicer mogli razumeti, da je včlanjenih v radovljiskem okraju 1066 mladincev in mladink v telovadna društva, 795 v kulturno-umetniška društva in »Svobode«, 152 v strelske organizacije, 235 je članov ljudske tehnike, 237 gasilskih organizacij in 1063 Planinske zveze. Skupno je tedaj v navedenih društvih 3568 mladincev in mladink, kar pomeni približno 75 odstotkov vse mladine v okraju. Hkrati z mnogimi dokazi o aktivnosti mladine so mladinci postavili vprašanje: Ali se vsa vodstva društev zavedajo, da je njihova osnovna dolžnost pri krojiti delovni program tako, da bo za mladino privlačen? Če smo objektivni, moramo priznati, da mnoga vodstva na to le prerada pozabljajo, še več: mladino prerada odrivajo, ji ne pustijo do besede in do uveljavljanja.

Res, da naletimo tu in tam tudi na slabo, zaletavo mladino, da smo priča njene razuzdanosti, prehrupnega kričanja po cestah ali v gostilnah, da naletimo tudi na moralno pokvarjeno mladino in da nam marsikje njena dejanja močno presedajo. Vendar s tem ni rečeno, da je vsa naša mladež taka. Prav na konferenci v Radovljici bi se vsak lahko prepričal o poštenosti in zdravi morali naših mladih. Odkrito so se pomenili tudi o napakah v delu mladinske organizacije oz. nekaterih odborov. Mladina se je lotila celo svojega Okrajnega komiteja. Njegov org. sekretar je moral marsikatero grenko požreti na račun svoje nedelavnosti. Pravtako vsi drugi, ki so zanemarjali svoje dolžnosti.

V radovljiškem okraju je 25 delavskih organizacij LMS, 7 šolskih, 30 vaških in 4 organizacije na različnih ustanovah. Od mladih, ki jih je v okraju 5223, je včlanjenih v mladinsko organizacijo okoli 63 odstotkov, kar je vsekakor premalo. Povedali smo že, da se mladina pridno udejstvuje v društvih in organizacijah, žal pa marsikdo, ki je včlanjen v katerokoli izmed naštetih organizacij, ni član mladinske organizacije. S političnim prepričevanjem bodo mladinska vodstva to pomanjkljivost nedvomno odstranila. Seveda pa ne bodo tega dela opravila zlahka, če jim pri tem ne bomo pogali vsi, ki nam je pri srcu zdrav, pošten in napreden naraščaj.

Spremstvo dedka Mraza in „Društvo prijateljev mladine“

V Kranju je dedek Mraz imel veliko spremstvo, čarovnico, Snegulčico, Friceja in Fraceja, pa vseh sedem škratov in še Kekca in Mojco po vrhu. Ves dan so hodili in se vozili od terena do terena, od tovarne do tovarne, od ene prireditve do druge. Začeli so okrog devete dopoldne in končali zvečer ob devetih.

Če požrtvovalni dedek Mraz in njegovi odrasli spremljevalci vzdrže ta telesni in duševni napor, je hvalevredno in zaslužijo vse priznanje za radost, ki so jo prinesli našim otrokom.

Popolnoma druga pa je stvar z otroki, ki so kot škratje, kot zajčki in medvedki bili ves dan na poti, ves dan v snegu in moči pa spet v toplih sobah in dvoranah, sredi najrazličnejših vtisov in dojemanj.

Vsa stvar bi bila pravilna, če bi te otroke zaposlili na kaki centralni proslavi, to celodnevno potovanje pa otrokom gotovo ni niti vzgojno niti zdravstveno v prid.

»Društvo prijateljev mladine« ni izpolnilo svoje dolžnosti in odsvetovalo tak aranžman. Vse otroke je treba rad imeti, ne samo svojih!

Č. Z.

Slepec in grda deklica — ilustracija akad. slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gora«

Kot v pravljici . . .

Pretekla leta so v Tržiču praznovali Novoletno jelko v glavnem z obdaritvijo otrok, medtem ko je bil letos izrazit poudarek na slikovitosti in pestrosti prireditev. Otroci so vedeli zanje, zato so svoj praznik še bolj željno pričakovali.

Aranžerji Novoletne jelke so pripravili najmlajšim najprej semenj s pisanimi stojnicami in zabavišče s streliščem. Ne bi škodilo, če bi bilo v bodoče vsega tega še več, sejem pa naj bi trajal dalj časa — vsaj od jutra do večera, če ne kar dva, tri dni.

Otroški praznik, ki ima svoj temelj v naravi sami — 22. decembra se začne dan zopet daljšati, zima pa natrosi snega — so ponazarjali dedek Mraz, Snežena žena s Snežinkami ter Staro in Novo leto. Vsi ti zanimivi gostje so se pomikali ob zažiganju raket in metanju ognja skozi mesto na bajno razsvetljeni grad, kjer je bilo sejmišče in zabavišče. Tu je dedek Mraz presodil delo pionirjev in nagradil pionirske organizacije po zaslugah. Prav tu se je od otrok poslovilo Staro leto in nastopilo Novo.

Nažalost je letos ta del prireditve močno motil dež, videti pa je bilo, da so arenžerji končno ubrali pravo pot. Njihova zamisel bi mogla postati ob tesnem sodelovanju tovarniških kolektivov in s primernimi spopolnitvami pravi ljudski običaj, saj ima za temelj prvine starodavnih običajev.

IN VZGOJA

Tudi na Primskovem so ustanovili Svobodo

Na ustanovnem občnem zboru DKD »Svoboda« na Primskovem, je bilo med prisotnimi opaziti precej mladine. To dejstvo je zelo razveseljivo, saj daje upanje, da se bo kulturno delo na Primskovem vendarle razživelo. Nov, prostran zadružni dom bo postal kulturno žarišče tega izrazitega delavskega naselja. V svojo sredo pa bodo morali pritegniti tudi tamošnje kmete, ki zaenkrat še stojijo ob strani.

Po poročilih pripravljalnega odbora, referata o predvojni kranjski »Svobodi«, katere revolucionarno dediščino morajo prevzeti nove, in plodni razpravi, so prisotni izvolili 16 članski upravni odbor, ki mu predseduje preizkušen borec za delavske pravice tovariš Žerko. Razen dramske, pevske, šahovske in foto-sekcije, ki že delajo, bo »Svoboda« skrbela tudi za vzgojo delovnih ljudi. Prirejali bodo poljudno-znanstvena, kulturno-prosvetna itd. predavanja, organizirali kmetijske tečaje in pogovore o gospodarskih in političnih problemih.

S prvim uspehom se primskovska »Svoboda« že lahko pohvali, saj je njena dramska sekcija uprizorila z uspehom dramo »Rdeče rože«. To je bila hkrati tudi krstna predstava na novem odru v zadružnem domu. Želimo, da bi kmalu lahko pohvalili tudi delo drugih sekcij in odsekov.

Po osvoboditvi se je muzej znašel v veliki zadregi za prostore. Iz teh skrbi ga je rešil Mestni ljudski odbor v Škofji Loki s tem, da mu je preskrbel vzhodni del puštalskega gradu, kjer je bilo nato opravljenih nekaj zidarskih del, pozneje

Grad Puštal, zdaj škofjeloški muzej

pa pridobljenih še nekaj sob. Puštalski grad daje muzeju prijazen okvir, kapela s Quaglijevo fresko pa še poseben kulturni pomen. Okrajni ljudski odbor je prevzel znaten del stroškov. Polno razumenvanje pa je za muzej pokazalo Ministrstvo za prosveto LRS z izdatnimi denarnimi podporami in strokovnimi nasveti.

(Dalje prihodnjič)

Mladini neprimerno

Tak pripis često beremo na lepakih za gledališke in kino predstave. Marsikdo izmed starejših gledalcev ga popolnoma prezre, tembolj ga pa opazi mladina. »Že spet nekaj takega, kar je samo za stare! Pa bi bilo bolj primerno za nas, mlade, saj mi mladi o marsičem več vemo, kot pa vedo stari!« sem zadnjič slišal kritično opazko fantiča, starega kakih dvanajst let! Marsikaj o tem vedo povedati še blagajničarke gledališča in kina, a še več o iznajdljivosti povedo vratarji.

V bivši Jugoslaviji so zasebni lastniki kino-podjetij pristavljali na lepake naslovno opombo zato, da so s tem dvigali interes gledalcev, zlasti mladih, ki so jih zaradi dobička potem nemoteno spuščali v dvorano. Pripis je bil torej le za večji obisk in večji dobiček, zlasti še, ker se je često pokazalo, da v filmu ni bilo ničesar pikantnega, kar bi dražilo itak že bujno domišljijo otroka in mladostnika, torej često le reklama za slab film.

Danes sodimo o tem drugače: ni vse za vsakogar v kinu ali gledališču in sicer iz vzgojnih nagibov, ne pa iz dobičkaželjnih motivov. Iz sodne statistike raznih držav je razvidno, da je večina mladostnikov zašla na pot zločina pod vplivom slabih filmov, cirkuških predstav, še bolj pa slabih knjig in brošur, v katerih so popisani življenjepisi raznih tatov, ubijalcev in morilcev.

Res je, da marsikatero gledališko ali filmsko delo prikazuje resnično življenje, življenjsko dramo ali tragedijo, ki naj slabe ljudi očiščuje, kot so dejali Grki. Kaj naj »očiščuje« v petletnem otroku, ali pa celo enoletnem dojenčku, n. pr. »Anna Christie«, drama prostitutke, drama z dna mornariškega življenja? Pa vam odgovore starši v tolažbo: »Saj otroci tega ne razumejo!« No, prav, če ne razumejo tega, potem je velik nesmisel voditi otroka v gledališče, da gleda tako težko dramo!

Pa da ne bi kdo napačno razumel, češ otrok in mladine ne v gledališče in ne v kino! Gledališče in kino imata na sporedu dela, ki jih mladina lahko gleda, pa ne samo, da jih lahko gleda, temveč so namenjena mladim in starim. Tak je bil »Pastir Peter«, je te dni »Robinzon ne sme umreti« in bo za Novoletno jelko pravljična igra »Pohorska bajka«.

Več je tudi takih staršev, ki peljejo otroke, tudi šoloobvezne, s seboj v kavarno, v gostilne, kjer nekaj časa z velikim zanimanjem opazujejo pijane ljudi okrog sebe, nekaj časa priganjajo starše domov, končno pa zaspe na stolu za mizo, ali pa v naročju. Kako vpliva na šoloobveznega otroka ali slabega dijaka, če vidi nasmejane obraze muzikantov jazza in čuje prekrasno melodijo: »Oj Marička, ti jo imaš . . .«, ali pa še bolj v skladu s šolo, ko ponosno pojo: »Iz šol nas mečejo, ker smo za nič!«

Le pri eni večerni prireditvi je po resnem programu v proslavo tega in tega praznika pozval organizator proslave, naj starši odpeljejo otroke domov, ker se prične veselica s plesom. To je bilo na vrtu v Podmežakli, kar zasluži vse priznanje!

J. Tomažič

Naša reportaža

S pionirji pri vojakih ali *Topove smo gledali*

V dobrih desetih minutah so bili vsi skupaj. Vsak blok je poslal nekaj zastopnikov in v mrzlem jutru, kar žarijo mala ušesa, se pomika pionirška četa odreda »Milorada Stošića« proti vojašnicam na Kokrici.

Praznik so imeli naši vojaki — 22. december. Odredni štab je na svoji seji sklenil, da bodo pionirji naši vojski osebno čestitali, vojski, ki je zrasla iz partizanskih odredov.

Pri vhodu nas zaustavi stražar. Krepek fant z nasmehom na ustnicah pogleda po mladih glavicah, ki ga radovedno ogledujejo od nog do glave in prav tako njegovo puško, najbolj ono mesto, kjer se sproži.

Dežurni steče do komandanta, da mu najavi obisk. Še malo je treba počakati.

»Že gre, že gre«, opomnijo oni pri vratih. Komisar major Vuković prihaja, stražar na stežaj odpira vrata. Resni majorjev obraz se nasmehne, pionirji ga sprejmejo z: »Zdravo«.

Pionirka Lea stopi pred komisarja in v imenu pionirjev Zlatega polja čestita k prazniku ter izroči komisarju šopek rdečih nageljnov. Major Vuković je prijetno presenečen.

»Izvolite, izvolite.«

Še vprašanje: »Kaj bi najraje videli pri nas?« in odgovor: »Topove«, pa že prevzame vodstvo major Vuković in vodi najmlajšo četo med borce.

V učilnici smo.

»Koliko zemljevidov,« se čudijo pionirji.

»Tu prva ofenziva, tam druga, tretja, tu naše gospodarstvo, tu razvoj ljudske oblasti,« razlaga tov. komisar. »Vojaki morajo poznati vse.«

V spalnici redar čisti zadnji kotiček. Postelje so že vse urejene, izgledajo kot bi bile zlikane. Noben kovček niti za pol centimetra ne gleda izpod postelje.

V ambulanti bolni borci dvigajo glave in s smehljajem pozdravljajo začudene male obraze.

»Bi radi videli konje?«

»Ja, ja,« odgovarjajo vsi hkrati.

Vstopimo v hlev. Na levi in desni so dolge vrste konj, tako da se komaj vidi do drugega konca. Kar sveti se vsak, pa kljub temu jih borci še urejajo in vrtajo po kopitih, da odstranijo zadnjo smet izpod podkvic. Pionirji štejejo konje, opazujejo vojake pri delu in berejo s tablic imena konj.

»Kje neki imajo topove?« se sliši vprašanje iz pionirske vrste. »Sedaj jih bomo videli.« ga sliši major in zavije proti lopi, kjer pionirji v skupinah obkolijo topovske cevi. Dva borca primeta prvi top in ga postavita pred lopo. Major razlaga, pionir Polde pa že »nišani« in naravna cev proti debelemu drevesu v daljavi. Drugi pionir otipava cev, tretji vprašuje, koliko je top težek, ostali pasejo oči po drugih topovih. S šepetom si pripovedujejo o njihovem učinku.

Napotimo se do naslednje barake. Dva borca sta prinesla puške in naboje.

»Kdo si upa ustreliti?« vpraša major.

»Jaz, jaz, jaz.« Vsi bi radi, le pionirke se odmikajo v ozadje.

Major izbere najmanjšega. Pionirji predlagajo, naj pomeri vrane na drevesu. »Pok!« Vrane se razbežijo na vse strani. Tudi Jurček nato z majorjevo pomočjo dobro »pomeri« in dekleta z rokami mašijo ušesa.

Na vrsti je pionirka. S stra-

(Nadaljevanje na 7. strani)

• Zanimivosti • Iveri • Nasveti • Podlistka •

Zdravniški nasveti

O razoglavosti

Tov. L. C. — Vaše vprašanje, ali je zdravo hoditi pozimi razoglav, je širšega pomena, ker vidimo mnogo mladine pozimi razoglave. Zato naj bo tudi odgovor malo daljši.

Naše telo se v gotovih mejah lahko prilagodi zunanjemu okolju, vročini, mrazu, vlažnosti itd. Pri tem pa ostane toplota našega telesa neizpremenjena ne gleda na toploto okolja, v katerem živimo. Vsako povišanje ali znižanje naše stalne telesne toplote pa je za naše zdravje in aktivnost telesa nevarno. Znižanje pod 36 stopinj povroča že apatičnost in zaspanost, pod 33 izgubimo spomin, pod 28 spoznavanje in reflekse.

Kako vzdržuje torej človek v raznih letnih časih svojo stalno toploto 36—37 stopinj? Telo samo z določenimi avtomehanizmi uravnava ustvarjanje in oddajanje toplote. V veliki vročini n. pr. se razširijo krvne žile na telesni periferiji, t. j. v koži in podkožju, s tem pride več krvi, pri čemer se zaradi oddaje toplote v ozračje višek telesne toplote zmanjšuje. V akcijo stopijo tudi znojne žleze, ki izločajo svojo tekočino na kožno površino. Tu se ta vhlapi in s tem osveži kožo. Popolnoma nasportno pa reagira telo na mraz: periferne žile se zožijo, njih odprtina se zmanjša in manj krvi se v koži ohlajuje. Istočasno telo povišuje svojo energetsko presnavljanje, zvišuje v svojih stanicah one oksidativne procese, ki ustvarjajo toploto.

Imamo kožne predele, ki so v termoregulativni funkciji posebno aktivni: njih impulzi so bolj nagli in bolj močni in hitreje povzroče splošno vasomotorno reakcijo Posebno koža udov, zlasti nog in glave, predstavlja reflektorno cono največjega pomena. Če nekdo izpostavlja mrazu te predele, dočim so ostali deli telesa pokriti in imajo najboljšo toplino, mu pretijo iste nevarnosti, kakor onemu, ki se izpostavlja popolnoma nag mrazu. To nas uči, da moramo že ob prvem hladu pomagati našemu telesu v obrambi pred mrazom tako, da se oblečemo od glave do nog! Ni dovolj obleči volnene majice in zimske suknje, hoditi pa razoglav. Glava je tako izpostavljena mrazu, vlagi in vetrovom. Hoditi razoglav je škodljiva navada, ki povzroči lahko motnje v občutljivem mehanizmu termoregulacije, poleg neposrednih posledic zaradi prehlajenja. Velik del bolezni je povročen po toplotni okvari od nahoda do vnetij čelnih duplin, pljučnic, vnetij živca trigemina, žrelnic, sopil itd. Nikdar ne pozabimo, da ima človeško telo mnogo sovražnikov, ki stalno čakajo, kdaj bi ga lahko napadli in premagali! Zato bomo ravnali pametno, če bomo telesu vedno pomagali v njegovi obrambi, nespametno pa, če bomo radi slabih navad znižali pogoje za očuvanje zdravja!

Zapomnimo si: prvi hlad je morda najbolj nevaren! Zato se pokrijmo! Od glave do nog! Volnene nogavice in klobuk ali kučmo na glavo! Tako se izognemo marsikateri bolezni. Pri tem ne bo trpela naša eleganca.

Pravni nasveti

O plačah pripornikov

N. V. z J. Vaš znanec je bil pred dobrim mesecem odveden v pripor ter vprašujete, kakšne pravice ima do plače pri podjetju, kjer je bil zaposlen kot državni uslužbenec.

Odgovor: Po predpisih zakona o državnih uslužbencih je podjetje dolžno uslužbencu takoj potem, ko je bil priprt, izdati odločbo o odstranitvi iz državne službe (o suspendiranju), ko pa bo prenehal odstranitveni razlog (n. pr. izpustitev iz pripora in povratek v službo ali dokončni odpust iz državne službe), pa nato ukiniti odločbo o odstranitvi. Za čas odstranitve iz državne službe, pa pripadajo uslužbencu, če vzdržuje družino, polovica čistih mesečnih prejemkov in celotni dodatek za otroke. Če pa uslužbenec ne vzdržuje družine, pa mu pripada le ⅓ čistih mesečnih prejemkov. Če bo državni uslužbenec po sodbi sodišča oproščen ali bo kazenski postopek zoper njega še od preiskovalnega organa ustavljen, se uslužbencu naknadno za ves čas odstranitve izplača celotna mesečna plača.

Opomba uredništva: Vabimo vse zainteresirane, naj se oglasijo z vprašanji, ki jih zanimajo. Strokovnjaki jim bodo dali nasvet.

Črtomir Zorec

Čipkarstvo na Gorenjskem

(Nadaljevanje)

Šola za umetno obrt v Ljubljani, ki vzgaja v čipkarskem

odseku strokovni učiteljski kader za čipkarske šole na podeželju, si že več let vztrajno prizadeva vpeljati nove, strokovno in umetniško neoporečne predloge, po katerih naj bi naše čipkarice pričele ustvarjati naše, izrazito domačo čipko, ki naj bi bila lepa in obenem visoke trgovske vrednosti, torej sposobna osvojiti tudi razvajen inozemski trg, kjer sta nam najhujši tekmici italijanska in belgijska čipka.

Vsekakor pa je treba pri iskanju našega specifičnega izraza v čipkarski ornamentiki biti fino čuteč in umetnostno ter zgodovinsko razgledan. Naša ljudska umetnost ima v svojih dragocenih zakladnicah še mnogo žlahtnih prvin, ne samo srčke in nageljčke. Uporabljanje skoro samo teh motivov vodi često do proizvajanja kiča, ki, žal, še vedno tako gospodari v najrazličnejših obrtnih panogah; spomnimo se samo na kričeče poslikane lesene krožnike za »okras« ali kot »spomin« pa na množico keramičnih figuric v »narodni noši«, ki le kvarijo ljudem okus, jemljejo iz žepov drag denar in služijo le za nabiranje prahu.

Sicer s klekljano čipko še ni tako daleč, vendar je bolje poplavo kiča v tej stroki še pred katastrofo zajeziti kot pozneje biti boj z majhnim upom zmage. Dobre volje za izboljšanje kvalitete čipk in za pravilno usmeritev je dovolj tako pri strokovnem osebju kot pri oblastnih forumih. Treba bo le še prepričati širšo množico podeželskih čipkaric, da bodo odkupovalni organi prej ali slej morali začeti ocenjevati in plačevati čipke po kvaliteti in lepoti, ne pa le po številu centimetrov, kolikor pač meri čipka po dolgem in počez.

Prav v tej zvezi je treba omeniti tudi figuralno čipko, ki jo uvaja čipkarski odsek šole za umetno obrt v Ljubljani kot eno od poživitev čipkarske likovne tvorbe, saj figuralni motiv ni tako tuj v našem etnografskem arhivu. Slovenski človek ima rad življenje; vse, kar ga obdaja, tudi rad upodablja na vseh svojih izdelkih.

Pridnost, ustvarjalna prizadevnost, vztrajnost, skromnost in ljubezen do dela, ki jo kaže večina gorenjskih čipkaric v škofjeloškem območju, zasluži vse spoštovanje in zahvalo delovnega ljudstva, ki si želi urediti ne le topel in udoben, marveč tudi lep dom, v katerem bo našla nežna, bela klekljana čipka vedno častno mesto.

Konec

ZANIMIVOSTI

RADAR — NAJUSPEŠNEJŠI ČUVAJ

Dolgoprstežem se ne obetajo nič kaj dobri časi. V Londonu so namreč izumili radar, ki takoj neopazno obvesti policijo, če se prikrade v prostor, kjer je aparat nameščen, nepoklican nočni gost.

BAKTERIJE ODKRIVAJO NAFTO

Nafta pogosto leži zelo globoko pod zemljo, tako da prodirajo na površino zemlje le neznatne količine naftinih plinov. Zato jih je povsem nemogoče odkriti s kemično metodo. Tako so mnoga bogata ležišča nafte ostala skrita vse do zdaj. Nedavno pa so ugotovili, da nekatere bakterije pri hranjenju oksidirajo plinske ogljikovodike iz nafte in so prisotne povsod, kjer je vsaj kak sled naftinih plinov. Na tem temelji najnovejša metoda ugotavljanja naftinih ležišč.

PARIZ — ZVERINJAK

V času hudega snežnega meteža se je zrušil v Parizu šotor nekega cirkusa, ko je krotilka izvajala program z medvedi, levi in tigri. Zveri, rešene rešetk, so se znašle na eni najprometnejših ulic in povzročile strašno zmedo med pešci.

Začel se je pravi lov na divje zveri z zankami, verigami in vsemi mogočimi lovskimi in dresurnimi pripomočki. Varnost pešcev pa so zagotavljali policaji, ki so blokirali vse ulice.

Že po eni uri so bile zveri zopet v svojih kletkah, le enega leva — kateremu je sprehod najbrž zelo ugajal — so ulovili precej kasneje, ko se je hotel spustiti po stopnicah do postaje podzemne železnice.

TRUMAN O NOVINARJIH

Na eni zadnjih tiskovnih konferenc so vprašali Trumana, če bi hotel postati novinar, ko ga zamenja novi predsednik. Truman je to odločno odbil, češ da je te vrste ljudi »že zdavnaj preklel«.

TRGOVINA S SUŽNJI ŠE NI ZATRTA

»Sunday Dispatch« javlja, da je neki novinar odkril velikopotezno organizirano trgovino s sužnji v Afriki.

Središče te trgovine je v gorovju Ikvidi, 200 milj južno od maroške meje. Tu nalove sleherni mesec okoli 500 črncev, ki jih prodajajo v Medino in Meko skupno s sužnji iz Eritreje, Abesinije, Kameruna in Ugande.

Lovci v vasi Tinduf, francoski predstraži na meji pustinje, so izjavili novinarju, da hodijo trgovci s sužnji ponoči na lov in sicer v vasi, ki so osamljene.

Inkvizicija

Predsednik italijanske Katoliške akcije profesor Luigi Gedda je obenem tudi direktor časopisa »Inizitativa«, v katerem je nedavno bila napadena televizija. V članku, ki jo napada, so navedeni v glavnem naslednji argumenti:

Prvič, televizija podzavestno človeka navadi, da gleda na življenje površno in le z zunanje plati.

Drugič, televizija zabava ljudi z različnimi predstavami, zaradi česar niso več sposobni za resno delo, učenje in — molitev.

Tretjič, televizija škoduje telesnemu razvoju otrok, ker le-ti raje gledajo televizijske slike, kot da bi telovadili.

Zato je časopis pozval vse dobre katoličane, naj se bore proti televiziji.

Ali ni to nekaj podobnega »sveti« inkviziciji, ki je na grmadah sežigala napredne ljudi, iznajditelje in znanstvenike, ki so se drznili dokazovati, da obstajajo poleg Zemlje še druga nebesna telesa, da se Zemlja vrti okoli Sonca itd.? To nas spominja na papeže, ki so prve vžigalice praglaševali za hudičevo delo, ki so obsojali prve železnice in se borili celo proti telesni higieni, češ da je to le oboževanje telesa na škodo duše.

S sodišča

Vinjeni šofer **Franc Trampuž** iz Črnuč je bil obsojen na 6 mesecev zapora in na dveletno prepoved vsake vožnje z motornim vozilom, ker je v pijani vožnji zbil Pera Tratnika in mu pri tem prizadejal lažje telesne poškodbe.

* * *

Drago Grdič iz okraja Ogulin je bil obsojen na 14 mesecev zapora, **Vlado Bek** pa na 1 leto in 8 mesecev, ker sta poskušala prekoračiti jugoslovansko avstrijsko mejo brez dovoljenja.

Zaradi žaltve civilnega pogreba, žaljenja naše države in naših najvišjih predstavnikov oblasti, je **Franc Pušar** iz Dupelj prejel 4 mesece zapora.

* * *

Pred kratkim so bili pred Okrajnim sodiščem v Kranju obsojeni na pogojne denarne kazni **planinci**, ki so v poletju in jeseni trgali planike. Trganje planik, kakor tudi ostalih planinskih rož, ki so z uredbo zavarovane kot redka flora, je prepovedano. To naj velja kot opozorilo ostalim planincem.

Mojster Tinač

Najbrže ga niste poznali, mojstra Tinača. Dolgo je živel, kakor da je smrt pozabila nanj. Jaz se ga pa spominjam, kakor od včeraj. Široka polna postava v haveloku. Pod širokokrajnim klobukom okrogel obraz z značilnimi potezami, šilasto sivo bradico in povešenimi brki. Kakor, da je skrita pod tem havelokom trda in resnična povest Krope izza ugašanja plavžev. Povest revščine, garanja brez upa, kakor to pozna naš kraj že od bogve kdaj. Mojster Tinač je bil res mojster. Zato je bil že rojen. Njegov rodovnik pozna samo mojstre, resnične in prave, ki z enim očesom spoznajo komplicirani sestav stroja in njihovo kladivo ne udari nikdar v prazno. Nemara ste ga imeli priliko videti pri nakovalu. S kladivom in kosom žarečega železa v kleščah, je potrkal rahlo ob rog nakovala in dal s tem znak, da je v njegovo »vižo« posegla še težka macola prvega pomočnika in nato še drugega. To je bila slika in muzika hkrati. Živa skulptura in ritem pesmi. Vzduh ječi od zamahov in ognjeni brizgi pršijo od žareče gmote. Kladiva in nakovalo pa pojo ubrano, kakor harfa, in gibi kovačev so kakor žlahtni gibi plesalca. To se ne da izklesati in ne naslikati.

Dediščina naših ljudi je tudi šegavost. Tudi mojster Tinač je marsikatero pogruntal. Imel je vrsto pomočnikov in vajencev, ki so mu bili v vsem precej sorodni. Prva nedelja po sveti Ani je »dražgoški semenj« ali »žegnanje« na katerega romajo tudi Kroparji. Po maši je navadno »ofer« okrog oltarja. V ponedeljek po tem žegnanju so ugotovili pomočniki mojstra Tinača, da so žejni in da bilo dobro napraviti ofer za malico. Tinač se ni pustil prositi, pa je stopil k nakovalu ter vzel v roke lopatico s katero je metal oglje na ogenj. Pomočniki so se pa postavili v vrsto in po redu poljubili lopatico in spustili nekaj krajcarjev mojstru pod nakovalo — za — »mal'co«. Zadnji je bil na vrsti vajenec Kajon France, tedaj je mojster neopaženo urno zamenil lopatico in Francetu se je kar pokadilo izpod ustnic, lopatica je bila razbeljena.

Vsako jutro je prišel vajenec France prvi, da je v kovačnici napravil ogenj. Kar v temi je potrkal na vrata in mojster mu je skozi napol priprta vrata pomolil ključ od kovačnice. Tega se je France tako navadil, da je bil enkrat nemalo presenečen, ko je segel namesto po ključu v — nočno posodo. Za to slabo dišečo zamenjavo se je vajenec mojstru revanžiral. Nekaj dni po zadevi s ključem je mojster opazil že zgodaj dopoldne, da postajajo pomočniki vedno bolj trdi in okajeni. »No, no, lepa reč! Kdo pa se dons ni pokrižal,« je povprašal svojo četo. »Ti, hodič!« je zakrulil za njegovim hrbtom

2

Zgodbe iz stare Krope

Zapisal mojster Brtoncelj

vajenec France. Zavohal je, da ima v spodnji sobi mojster sodček rebule na pipi, pa je iztaknil v pečni pečnico in znatno posušil sod.

Vsako soboto je imel mojster s pomočniki obračun in tehtanje gotovih izdelkov. Takrat je bil France že pomočnik, pa je že tako naneslo, da je bil večkrat v tednu od dela odsoten. V soboto je imel tudi on obračun. Prinesel je svojo skromno produkcijo »na vago« in naložil spredaj celo vrsto uteži. Seveda jih je bilo preveč. Začne pobirati uteži z »vage«, 5 kg, 10 kg, 20 kg, pa tehtnica še ne potegne.

»O permej zeks! Mojstar to pa na bo prov! Vaga ne špila!«

Mojster vzame pipo iz ust in sarkastično pomežikne: »Kako pa bo špilala, k' je vedno žalostna! . . .«

Za nekega zbiratelja iz Ljubljane je mojster Tinač zbiral stare slike na steklo. Poslal je kar ekipo svojih pomočnikov in ti so mu prinesli cele koše starih svetih podob. Seveda je bila »mal'ca« zato precej izdatna. V neki veži na Češnjici je visela posebno velika slika, pa jo kmet ni hotel dati. Temu kmetu so rekli »bog voča«, zato ker je nosil dolgo sivo brado. Toda, ker je širokopleči Jan že precej pogledal v frakelj, je kar mimogrede sunil tisti sliko. Komaj so bili iz vasi, je kmet že pritekel za njimi in zahteval sliko nazaj. Toda Jan je možiclja zgrabil in ga vrgel po bregu navzdol. V to kupčijo so se potem vmešali še orožniki. Mojster je imel skrbi: »Kaj bo, kaj bo, Jan je vrgel češenjskega Sabaota v vodo, samega boga očeta, ali se to spodobi, ali se to spodobi«?

Ko se je ustanovilo pri nas socialistično društvo »Svoboda«, se je Kropa razdelila v dva tabora. Tudi mojster Tinač je rad malo politiziral. »No,« je rekel, »zdej bomo pa tud' pr' nas začel' spet enkrat s tal'ngo. Menda je že sklenjeno. Kar je cerkvenega dobi J-tov Janez. Prihodni teden bo že imov iz bandera hlače za na šiht. Rdeče hlače s cofmi. Čez rt bo pa zapisan' »ora pro nobis««!

Nova tovarna verig v Lescah je Kropo precej prizadela. Kropa je imela že dolgo staro verigarno, kjer so se varile verige še na roko. Z ustanovitvijo nove moderne verigarne je ta morala prenehati. Tedaj je napravil mojster Tinač preostalim verigarjem v Kropi kratek in jedrnat nagovor:

»Tok doug ste popal, da ste žapopal!«

Ob znanem velikonočnem potresu, ki je znatno opustošil Ljubljano, je tudi Kropa precej trpela. Ljudje so bili vsi zbegani. Pa je prišel mojster Tinač k bratrancu Cenetu s celo družino, v košari pa je še nosil žegenj — celo potico in gnjat. »Nace, použijmo!«

Ko se je postaril, se je umaknil na svoje. Doma je še malo koval in počival. Sorodnik Jaka ga je tuintam obiskal in se malo pogovarjal z njim. Pa mu ga je žena večkrat zatožila: »Prav za nobeno rabo ni! Na vse kraje nam teče skozi streho, lahko bi malo zlezel gori in popravil. Ali pa, da bi šel v drvošeč in nasekal drva za zimo. Pa se ne zgane nikamor. Samo peči se tišči in fajfo kuri«. Mojstru je bilo takrat, ko ga je žena gonila na streho, že okrog 90 let.

Popis živine - važna gospodarska naloga

Z odredbo predsednika Gospodarskega sveta vlade FLRJ je določeno, da se v času od 16. do 20. januarja t. l. popiše vsa živina, perutnina in čebelni panji po vsej državi. V Sloveniji organizira in vodi popis Republiški zavod za statistiko in evidenco, po okrajih in občinah pa je ta funkcija poverjena popisnim komisijam, ki jih imenujejo ljudski odbori.

V popis bodo zajeta vsa državna in privatna kmetijska gospodarstva ter gospodinjstva kmetijskih delavcev in ohišnice članov delovnih zadrug ne glede na to, ali imajo živino ali ne, dalje vse državne, zadružne in družabne ustanove, ki nimajo kmetijske proizvodnje, imajo pa živino, perutnino ali čebelne panje in končno vsa gospodinjstva nekmetovalcev z živino, perutnino ali čebelnimi panji.

Popis živine — akcija zveznega pomena — je bil izveden vsa leta od 1949 dalje, tako da redno zasledujemo razvoj živinoreje, ene glavnih panog našega kmetijstva. Normalen razvoj živine je kakor 1950. leta tudi lani zavrla suša, prav zato je popis zelo važen, da bomo prišli do podatkov, po katerih bo mogoče izvesti vse potrebne ukrepe za uspešen napredek in kvalitetni dvig živinoreje.

Občinske komisije, ki so imenovane že v vseh občinah, morajo zlasti paziti na izbiro popisovalcev, ker od le-teh prvenstveno zavisi kvaliteta popisa. Popisne komisije, tako okrajne kot občinske, v kranjskem okraju že poslujejo. V 87 popisnih okoliših bo popisanih okoli 11.700 gospodarstev. V dneh od 9. do 14. januarja 1953 bodo sektorske instrukcije za popisovalce in člane občinskih komisij v Škofji Loki, Železnikih (za Selško dolino), v Gorenji vasi (za vso Poljansko dolino) ter v Kranju in Tržiču.

Pozivamo vse, ki imajo živino, perutnino ali čebelne panje, da dajo popisovalcem točne podatke in s tem omogočijo pravilno izvedbo popisa. Kdorkoli bi hotel zavirati popis ali dal lažne podatke, bo kaznovan z občutno denarno kaznijo.

Predobro mu gre, zato taka ošabnost

Zasebni pek Alojz Noč s Slovenskega Javornika je pred nedavnim med preklinjanjem nahrulil neko potrošnico, češ naj se ne drenja v lokalu, po kruh naj gre tja, kjer ga ponavadi kupuje. On ga zanjo nima.

Mar njen denar ni toliko vreden kakor vsakogar drugega, čeprav si včasih »drzne« kupiti kruh tudi v prodajalni Mestne pekarne, ki je vzorno higlensko urejena, medtem ko gospod Noč prodaja kruh v nekakšni veži.

Naš novi ekonomski sistem je delovne kolektive prisilil, da se borijo za tržišče in za kupce. Noču se najbrž za kupce ni treba boriti. Zakaj ne, je uganka, ki bi jo utegnili rešiti, če pogledamo njegovo davčno prijavo iz 1951. leta. Prijavil je namreč le 1,190.380 din brutto prometa in 80.000 din čistega dobička. Mestne pekarne na Jesenicah so v istem času registrirale 7,129.956 din brutto prometa in 1,144.000 din čistega dohodka, čeprav je v samem mestu še več drugih, zasebnih pekarn. So torej poleg dajatev za socialno zavarovanje vplačale iz svojih ustvarjalnih fondov nad 1 milijon za dvig življenjskega standarda. Gospod Noč pa, ki je imel leta 1951 še absolutni monopol na Javorniku, je dal državi borih par tisočakov. Čemu naj bi se potem boril za pritegnitev potrošnikov? Čeprav so mu — po pravici rečeno — prav ti pomagali pred in po vojni na trdne noge!

Zahtevamo, da zato odgovorni obrtnika Noča opozore in mu v slučaju, če ne bo spremenil odnosa do potrošnikov, obrt odvzamejo.

R. J.

Ker danes ne more več izkoriščati - nasprotuje ljudski oblasti

Kdo ne pozna vasi Ljubno pri Podnartu, ki je že od nekdaj znana po čevljarski in pečarski obrti. Tu živi tudi mizar Silvester Golmajer, ki pa je znan kot izrazit zagovornik vsega starega in nasprotnik vsega novega, naprednega. Neustrašeno se repenči, da se tej ljudski oblasti ne bo pokoraval. Njegovo sovražno stališče nam bo takoj razumljivo, če pogledamo njegovo preteklost.

V stari Jugoslaviji je njegova obrt najbolje cvetela. To dokazuje dejstvo, da je že tedaj imel svoj osebni avto in kasneje še motor s prikolico. Kdo mu je ustvaril vse te dobrine? Znano nam je, da je vsak delavec, ki je pri njem delal, prinesel in odnesel s seboj samo kovček, pa čeprav je v 20—25 letnem delu pustil pri njem vse svoje življenjske sile. Imel je samo eno posteljo za dva vajenca ali pomočnika, za »gospode« iz Kranja in Ljubljane — za ljudi njegovega sveta — pa je bila ena soba stalno opremljena.

Narodnoosvobodilna vojna je šla mimo njega. Zato se ne čudimo, da je bil vedno pripravljen narediti kovček za nemške žandarje, da pa je z izgovorom »nimam desk« za vrnil prosilca, ki ga je prosil, naj mu izdela kovček oz. zaboj, v katerem bi poslal hrano izseljencu, ki je hiral v lagerju — v domovini žandarjev. To uslužnost so mu nemški roparji različno poplačevali, kar potrjuje tudi dejstvo, da je že v letu 1942 dobil nazaj svoj radio aparat.

Po osvoboditvi se je vrinil celo v vaški odbor OF. Zakaj in kako, ne vemo. Morda zato, da bi kot »predstavnik oblasti« pripravil sprejem angloamerikancev, katere je pričakoval. Vaščani so kmalu spoznali njegove nakane in ga v avgustu mesecu 1945 niso več izvolili v nov odbor OF.

Človek starega časa pa ni miroval. Treba se je bilo uveljaviti na vsak način. Postal je predsednik fizkulturnega društva v Ljubnem. Isto funkcijo je imel že v stari Jugoslaviji. Takrat je znal pridobiti ljudi za telovadbo in drugo delo, toda sedaj je šlo vse po zlu. Ni bilo ne telovadbe in ne drugega dela, skrbel je le, kako bi več dobil za prireditve v domu in za trave, ki je bila na parceli zraven gasilskega doma.

Takoj, ko mu je ljudska oblast vzela možnost nadaljnjega izkoriščanja, pa se je pokazal v pravi barvi. Če je poprej javno priznaval našo ljudsko oblast in na skrivaj pričakoval Amerikance, pa je sedaj odprto izjavil: »Jaz se tej oblasti ne bom pokoraval.«

Zato ni čudno, če je dobljene rekvizite (čevlje) dajal osebnim znancem — sicer članom, toda tudi takim, ki so bili le podporni člani. Tako je slabil organizacijo in jemal voljo dobrim članom. Ob priliki proslave, ki jo je organizirala ZB, je hotel imeti plačano najemnino že po dveh urah po pričetku prireditve. Zaradi visokih stroškov, ki jih je zaračunaval prosvetnim društvom, lahko trdimo, da je kriv, da se kulturno delo v Ljubnem ni bolj razživelo. Druge družine prav iz teh razlogov niso gostovale na njihovem odru. Tako je bil dom zapuščen in ni služil svojemu namenu. Seveda je to zagovarjal takole: »Vsemu pofelnu ni treba hoditi na predstave, razen tistim, ki imajo denar.« To ni samo navadno podcenjevanje, pač pa je v tem izražena mržnja — sovraštvo proti delovnemu ljudstvu. Še več! Zasmehovanje njihove enakovrednosti, posebno kot samoupravljavcev v gospodarstvu in ljudski oblasti.

Njegov odnos se jasno odraža tudi v plačevanju davkov in drugih obveznosti do skupnosti. Bil je primer, da je utajil zalogo lesa in drugega materiala, ko je bilo treba plačati tržni dobiček. Kontrola je nato ugotovila, da ima 61 m³ lastnega, za ostalega pa je dobil potrdila od kmetov, da je njihov. Kako nelogično! Zakaj ni sam takoj prijavil svojih 13 kub. metrov lesa? Zakaj ni prijavil tudi ostalih 52 m³ kot last kmetov?

Frontna organizacija ga je zaradi tega izključila iz svojih vrst. Kajti njegovo delo ni vredno člana Socialistične zveze delovnih ljudi. Dve leti že ni šel na noben sestanek in ni plačal članarine. Kleveta je ljudsko oblast in ni izpoljeval obveznosti do nje. Zato ni čudno, da so ga zapustili celo njegovi tovariši iz stare Jugoslavije.

Ker se ni udeležil letošnjih volitev, naj ne misli, da je delovno ljudstvo s tem kaj izgubilo. Ne, prej dobilo, ker vsaj ve, kje je njegov sovražnik, in kje se je treba boriti.

K. I.

GORENJSKI PIONIR

Miha Klinar

Nini sladkosneda

Ko zapal je sneg,
Nini je dejala:
— Očka, tja na breg
mokica je pala.

Bolje, da sladkorček
bi na breg zapal:
Janezek sosedov
bi mi ga nabral.

To bi se sladkala! —
in je obmolknila,
skozi okno drobni
rokci pomolila.

Nini sladkosneda
je snežinko ujela,
pa se raztopila
zvezdica je bela.

Dijakom III. razreda gimnazije na Koroški Beli, pa vsem drugim tudi

Ljubi prijatelji z Jesenic!

Odgovarjam na Vaše vprašanje, ali ne bi raje kazalo obdržati stari naslov.

Gorenjski glas je pač glas, ki prihaja od nekod z Gorenjske. Glas Gorenjske pa je že drugačen pojem. To je glas vseh delovnih kolektivov tovarn, šol, glas vseh naših dolin in planin — to je vsa Gorenjska. Gorenjski glas je n. pr. lahko tudi glas vsakega tistega Gorenjca, ki ponoči glasno izraža svoja, z vinom izzvana čustva. Glas Gorenjske je pa vse kaj drugega. Razsodite sami!

Rečemo: maršal Jugoslavije J. B. Tito, ne pa jugoslovanski maršal Tito. Sila viharja ni isto kot viharna sila, ljudski glas ne, kar glas ljudstva, vsak amerikanski glas ni »Glas Amerike« itd.

Upam, da Vam je razlika jasna. Pišite prav kmalu, Vas bom iz srca vesel!

Vaš Kosobrin

Novoletna jelka in dédek Mraz

V Medvodah

Medvoške žene, in dekleta so s pomočjo političnih, prosvetnih in tovarniških delavcev pripravile svojim otrokom prisrčno Novoletno jelko. 200.000.— din so žrtvovali Medvodčani za to, da je bila nabito polna dvorana Zadružnega doma v Medvodah ob prihodu dedka Mraza, v spremstvu Snegulj-čice, škratov in različnih gozdnih živali, res lepo okrašena in bogata daril.

V Kranju

V torek, 30. decembra popoldne se je zbralo v kino dvorani »Iskre« v Kranju nad 250 otrok padlih borcev k praznovanju Novoletne jelke. Prišli so na povabilo mestnega odbora Zveze borcev, ki je pripravil za njih prav lepo presenečenje. Vsi so bili lepo obdarjeni, saj je vrednost vseh daril za njih znašala nad 800.000.— dinarjev, ki jih je organizacija ZB v Kranju zbrala za to priložnost od kranjskih delovnih kolektivov in podjetij. Razen tega so gledali poučen in zabaven film in bili na koncu bogato pogoščeni.

V radovljiškem okraju

V radovljiški okraj je prišel dedek Mraz z zvrhanim košem daril. Skorej na nobenega Cicibana in pionirja ni pozabil. Na njegov prihod in na Novoletno jelko so se vsi živahno pripravljali, celo najbolj oddaljene vasi, kakor Gorjuše, Koprivnik, Javorniški in Plavški rovt.

Radodarnega starčka dedka Mraza v spremstvu Kekca in Mojce so otroci res zbrano pričakali in marsikje pripravili za njegov prihod kulturni program. Tako so zaigrali na Plavžu 1. januarja dopoldne v novi kino dvorani »Rdečo kapico«, popoldne pa »Mačeho in pastorko«.

Prispevek jeseniške železarne za Jelko

Otroški praznik je bil na Jesenicah prav posebno svečan. Delavci jeseniške železarne so dokazali ljubezen do najmlajših s tem, da so prispevali za otroška darila kar 600.000.— din. Izkazala pa so se tudi druga jeseniška podjetja bodisi z denarjem ali blagom.

K otroškemu veselju je doprineslo svoj delež tudi mestno gledališče, ki je v tem času uprizorilo v režiji prof. J. Tomažiča spevoigro »Pohorska bajka«, medtem ko jih je mestni kino zabaval s pravljično igro »Rdeča kapica«, lutkovna sekcija pa z novo naštudirano lutkovno igrico.

V Tržiču

Tržiški kino je poklonil pionirjem tri brezplačne predstave za Novoletno jelko. Lepo so se dogovorili uprava kina in šolska vodstva in je ravnateljstvo gimnazije objavilo dijakom, da imajo predstavo na Novo leto ob pol devetih, upraviteljstvo osnovne šole pa, da je za šolarje z osnovne šole predstava na Novo leto ob pol enajstih.

In so prišli prvi ob pol devetih in čakali na edino predstavo ob desetih, drugi pa ob pol enajstih in — so pač poł filma zamudili!

V Kamniku

Dijaki kamniške gimnazije so praznovali Novoletno jelko s prireditvijo, ki jo je vsak razred organiziral zase. Nekateri razredi so pripravili prav zanimiv in izviren program. Tako je n. pr. V. a razred povabil na svojo prireditev vrstnike s poljanske gimnazije, ki so se seveda z veseljem odzvali in preživeli lep popoldan s kamniškimi tovariši. Pohvaliti moramo tudi IV. a razred, ki nas je presenetil z lepo sestavljeno izvirno pravljično igro.

*

V dijaškem internatu v Kamniku je v oskrbi največ otrok padlih borcev in vojnih sirot. Mednje je letos prišel dedek Mraz kaj svečano in jih tudi bogato obdaril. Gojenci pravijo, da jim bo ta večer ostal v nepozabnem spominu, saj so se jih spomnili delovni kolektivi: »Induplati« Jarše, »Podjetje Kamnik«, »Svilanit«, Tovarna usnja, Mestno podjetje »Meso« in »Potrošnik«, vsi iz Kamnika, ter tovarna upognjenega pohištva »Stol« na Duplici, ki so dedku Mrazu izročili bogata darila za njih, za kar se mlada srca iskreno zahvaljujejo.

Naša reportaža

(Nadaljevanje s 5. strani)

hom in nerodno prijema puško, toda predno jo dobro drži, se že razleti krogla v zraku. Največji pionir pomeri celo iz mitraljeza.

»Kdaj bomo zopet prišli?«, vprašujejo pionirji, ko odhajajo proti izhodu.

»Poleti boste šli z nami na vežbe,« obljubi major Vuković, ko nas spremlja proti vratom. Tu se pionirka v imenu vseh zahvali za vse, kar so videli, tovariš komisar pa za obisk in čestitke, nakar se zadrsajo otroci po zaledeneli cesti proti domu.

Spotoma še vedno komentirajo vtise, ki so jih pravkar dobili in ki jim bodo morda ostali v spominu prav do tedaj, ko bodo sami poklicani za čuvarje naše socialistične domovine.

(Jan)

Trebijska mladina postaja politični činitelj

Vse do leta 1948 so bili mladinski aktivi po vaseh Trebija, Fužine, Sladje, St. Oselica in Podgora več ali manj aktivni. Nato pa je organizacija na celem območju postala pasivna iz različnih vzrokov. Največ zaradi tega, ker ni dobila zadostne pomoči od ostalih organizacij. Bila je osamljena in prepuščena sama sebi, odnosno sovražno nastrojenim elementom, ki so to priložnost izrabili in jo pričeli odvračati od političnega in kulturnega dela.

S pomočjo Zveze komunistov pa je mladinska organizacija v letošnjem letu ponovno zaživela, kljub raznim problemom, ki se še vedno pojavljajo pri podeželski kmečki mladini. Ob stalnem tolmačenju vseh političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj je mladina utrdila organizacijo in doprinaša sedaj svoj delež k skupnim naporom.

V prvih mesecih tega leta je mladina izbrala svojo vodstvo. Uspešno je izvedla vrsto nalog, katerih ne gre podcenjevati. Vključila se je v kulturno-prosvetno dejavnost svojih vasi in dosegla že lepe uspehe. Že s prvo prireditvijo je pokazala zadovoljivo igralsko sposobnost in si pri tem ustvarila tudi lepe dohodke. Sedaj pripravlja že drugo uprizoritev.

Skoraj vsi mladinci so vključeni v prostovoljno gasilsko društvo. Sedaj pripravljajo ustanovitev smučarske sekcije in sekcij v okviru ljudske tehnike. Obvezniki predvojaške vzgoje, vključeni v aktiv LMS Trebija, so dobili v jesenskem taborenju zadovoljive ocene, 70 odstotkov pa pismeno pohvalo. Mladina se redno udeležuje prostovoljnega dela na gradbišču zadružnega doma v Trebiji in je že do sedaj napravila nad 450 ur.

Tudi ob proslavah narodnih praznikov je mladina pokazala svojo politično zavest. Povsod je sodelovala in njej gre zasluga, da so proslave bile uspešne in dostojne. Prav posebej pa se je izkazala v predvolilni kampaniji. Po svojih močeh in sposobnostih je pomagala množičnim organizacijam pri agitaciji za izbiro najboljših kandidatov, pri agitaciji za udeležbo na volitvah in krasitvi volišč. Krona dela je bila stoodstotna udeležba vseh mladincev na volitvah že v zgodnjih jutranjih urah.

Trebijska mladina postaja politična sila. Pričela se je boriti za izvedbo nalog, ki si jih je začrtal VI. kongres ZKJ. Sprejela je progam dela, ki so ga sestavili mladinski aktivisti okraja na svoji letni konferenci. Ob podpori Zveze komunistov ji bo prav gotovo uspelo vse naloge izpolniti.

Povsem razumljivo je, da organizaciji še ni uspelo odpraviti vseh pomanjkljivosti. Vendar smo prepričani, da ji bo to uspelo, če bo nadaljevala z istim poletom in dobro voljo, ki jo je doslej pokazala. Člani LMS so najodločneje sklenili, da bodo v obdobju tekmovanja za V. kongres LMJ pritegnili v organizacijo vso mladino, ki je še danes izven in pod vplivom reakcije. S političnim prepričevanjem ji bodo skušali odpreti oči in jo v svoji sredi prevzgojiti. Trebijska mladina je na dobri poti, da postane odločujoč politični faktor svojih vasi.

F. G.

Naj živi prijateljstvo med starimi in mladimi!

Čeprav je letošnje novoletno praznovanje marsikoga precej »utrudilo«— v večjih krajih so »počivali« kar štiri dni — bodo kljub temu ostali prvi dnevi leta vsem v prijetnem spominu. Ne samo mladi, tudi stari ljudje, naši dedje in babice so letos večinoma prišli na svoj račun.

Nimamo poročil, kako je bilo drugod, toda v delavskem naselju Podmežakla na Jesenicah, so se na Silvestrov večer zbrali v dvorani internata Metalurške industrijske šole večinoma sami upokojenci. Le-te je Dedek Mraz s pomočjo terenskega odbora Osvobodilne fronte povabil k sebi na razgovor in jih obdržal na večerji. Tople klobase, vroč čaj in dobra kapljica so kmalu napravili svoje. V utrujene noge in razorana čela je planila mladost. Spomini na preživela leta so oživeli. Ob zvokih harmonike so naši očetje in dedje ter matere in babice pozabili na prestano trpljenje in se zavrteli. Iz omehčanih grl se je oglasil prešeren vrisk, v slovo staremu in pozdrav novemu letu. »Naj živi prijateljstvo med starimi in mladimi, naj živi naša socialistična domovina!« so si nazdravljali šestdesetletni pa tudi osemdesetletni in še starejši upokojenci in upokojenke.

Naj živi!

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Prijetni večeri po naših vaseh

Žene v preddvorski občini delajo kakor pridne mravlje in ne počivajo. Razveseljiv je delovni polet po vseh vaseh. Kot so sklenile, so po vaseh organizirale tečaje za ročna dela in šivanja, za to so se predvsem navdušila dekleta. V vsaki vasi so dobile veščo tiho umetnico za ročno delo in jo zaprosile za pomoč.

Najprej so začele v Tupaličah. Tam se zberó dvakrat tedensko. Micka Valjavčeva in tovarišica Francka jih učita vseh vrst ročnega dela. Tudi šivale in krojile bodo. Do dvajset deklet se zbere pri Rovačevih in ura že odbije pol enajstih, pa bi še rade ostale in delale.

Dekleta, ki obiskujejo tečaj v Preddvoru, prihajajo z Brega, Nove vasi, Mač in Potoč. Imajo dežurne, ki morajo poskrbeti, da je peč topla, zadostna luč ter prostor pospravljen in očiščen. Sobo so dobile pri Arneževih.

Na Zgornji Beli dekleta pletejo in vezejo. Uči jih Karičeva mama. Tudi šivale bodo. Če jim kak dan odpade, ga nadomestijo drugič. Za razstavo bo treba pripraviti čimveč ročnih del. Budi se tudi Srednja Bela, pripravljajo se dekleta v Bašlju in Hrašah.

Koliko veselja in želje po znanju!

Tečaj bo trajal zimske mesece, v marcu, ob prazniku žena, pa ga bo zaključila prireditev in razstava.

K. L.

GORENJSKE

Z Jesenic in dolin obeh Sav

NOVA PLANINSKA POSTOJANKA

Konec decembra je planinski aktiv »Poštar« v Radovljici imel prvi redni občni zbor, na katerem je izložil uspehe enoletnega dela. Aktiv združuje 75 planincev iz Radovljice in okolice, ki so zelo marljivi v razvijanju planinarstva v naših krajih. Z nekimi od njih je sodeloval pri napeljavi telefonske linije iz Kranjske gore na Vršič (1615 m), tako da je že lani na tej privlačni planinski točki zabrnel telefon, kar je posebno važno za gorsko reševalno službo. S svojim članstvom je tudi obnovil razpadajočo graničarsko karavlo pod Solno glavo nad Vršičem. Ta planinska postojanka, odkoder je krasen razgled na Julijce, Karnske Alpe in na Visoke Ture, je bila že konec julija izročena svojemu namenu. Mesec dni pozneje pa so v postojanko napeljali tudi električno luč od Tičarjevega doma na Vršiču. Postojanka ima jedilnico, kuhinjo in sobo za nočenje 10 oseb. V letošnjem letu pa nameravajo to postojanko dokončno urediti in jo opremiti tako, da bo privlačna za vse planince. Njena otvoritev bo združena s proslavo 60 letnice ustanovitve Slovenskega planinskega društva v Ljubljani in 50 letnico PD Jesenice.

Matija Sušnik

TEČAJI PROTILETALSKE ZAŠČITE ŽELEZNIČARJEV

V zadnjem času so jeseniški železničarji organizirali več tečajev, na katerih se seznanjajo z navodili o protiletalski zaščiti, ki so svojstvena v železniškem prometu. Pri nas je železnica še vedno glavno prometno sredstvo, katerega se poslužuje civilno prebivalstvo in ljudska armada, bodisi v mirni ali vojni dobi. Zaradi tega je potrebno, da so tudi vsi železničarji temeljito seznanjeni z našo moderno tehniko obrambe pred zračnimi napadi.

Doslej so tečajniki jeseniškega vozlišča že predelali kemijsko, tehnično in splošno organizacijsko snov protiletalske zaščite, dočim je snov iz sanitetne službe še v proučevanju. Vsa predavanja so prilagojena razmeram železniškega prometa, nakar jih tudi praktično dopolnjujejo na samem terenu. Razveseljivo je, da se velika večina železničarjev zaveda pomena teh vaj in tečajev, saj se jih zelo vestno udeležujejo in na njih sodelujejo.

Novice iz Kranja in okolice

VASICI NEMILJE IN NJIVICA STA DOBILI ELEKTRIČNO LUČ

Vaščani vasic Nemilje in Njivica v besniški občini so v soboto, 27. decembra praznovali velik dogodek: v njihovih 22 domovih je prvič zasvetila električna luč. K elektrifikaciji vasi so mnogo prispevali sami vaščani. Razen zbranih gmotnih sredstev so vaščani opravili nad 850 prostovoljnih dni dela. Napeljavo 3 km daljnovoda, trafopostajo in 3,5 km omrežja so dokončali v kratkem času treh mesecev. Pri vseh teh delih imajo mnogo zaslug tudi monterji DES iz Kranja.

Elektrifikacija vasic pa še ni povsem končana. Zdaj so dobili samo hišno razsvetljavo, dočim bodo v kratkem začeli z deli za uporabo toka tudi v gospodarstvu.

ZARADI PRAZNOVERJA UNIČIL HIŠO IN GOSPODARSKA POSLOPJA

Slavko Studen je imel lepo hišo z gospodarskimi poslopji na **Cerkljanski Dobravi.** Pišem: »imel«, kajti vse to mu je uničil požar, ki je 6. t. m. nastal po lastnikovi krivdi.

Po praznoverni navadi, ki se je še obdržala pri nas na deželi, je na dan, ko v starih koledarjih beremo: »Sveti trije kralji,« nosil kadilo po vsem domu in z njim kadil ob vseh voglih — v verskem prepričanju, da mu bo to prineslo sreče in božjega blagoslova in odgnalo od hiše vse nadloge in skrbi.

Pa je šinil »blagoslov« v obliki iskre med slamo. Ta je nekaj časa neopazno tlela, nato pa nenadoma vzplamtela. Požar se je naglo širil. Vso noč ga ni bilo mogoče pogasiti. Da bi bila nesreča še hujša, ni nikjer v bližini kake večje vode. Zato gasilci, ki so kmalu prihiteli iz okoliških vasi, kljub vsemu prizadevanju niso imeli uspeha. Zmagal je požar.

Popolnoma je zgorela hiša in vsa gospodarska poslopja s pritiklinami. Škodo, ki je nastala zaradi gospodarjevih verskih predsodkov, cenijo nad dva milijona dinarjev.

Pred sodiščem v Kranju

Miloš Korošec iz Srednjega Bitnja pri Kranju je iz nezaklenjenega stanovanja kapetana Franja Špeha odnesel 4600 dinarjev in 100 industrijskih bonov, kar je potem zapravil. Za to dejanje je bil obsojen na 1 mesec in 15 dni zapora.

Frančiška Bezlaj, Ljudmila Novak in Božidar Oselj, vsi doma iz občine Smlednik, so bili obsojeni in sicer Bezlajeva in Novakova na 8 mesecev, Oselj pa na 1 leto zapora, ker so pomagali nekemu sumljivemu Beograjčanu pobegniti preko državne meje v Avstrijo.

Franc Bidovec, Angela Konc in Frančiška Jauh, uslužbenci KZ v Goričah, so s svojim nemarnim in brezvestnim delom povzročili zadrugi primanjkljaj za cca 500.000 dinarjev, ter so bili obsojeni: Bidovec na 2 leti, Končeva na 1 leto in Jauhova na 3 mesece zapora.

Lidija Sodnik in njen mož Maks Sodnik iz Šenčurja pri Kranju sta na svojem domu napadla okrajne davčne izterjevalce in jim onemogočila izvršitev rubeža, zato je bil Maks Sodnik obsojen na 2 meseca zapora, Lidija Sodnik pa na 1 mesec in 15 dni.

Pavel Eržen iz Britofa pri Kranju je ob priložnosti, ko so se pri njem službeno mudili davčni izterjevalci zaradi neplačila davka, zmerjal davčne izterjevalce, obenem pa blatil našo državo ter je za tako postopanje prejel 10 dni zapora.

Iz Domžal

ŽELEZNIŠKA NESREČA NA RODICI

Pred kratkim se je proti večeru in zaradi megle pripetila na železniškem prelazu na Rodici prometna nesreča. Tovorni avtomobil, ki je bil naložen z gramozom, je zadel v tovorni vlak, ki je pripeljal iz Ljubljane. Zaradi prisotnosti strojevodje nesreča ni zahtevala nobene človeške žrtve. Šofer je dobil le nekaj prask.

Pametno bi bilo, če bi na tem prelazu železniška uprava postavila zapornice.

MLADINSKI AKTIV NA VAJENIŠKI ŠOLI V DOMŽALAH SE JE RAZGIBAL

Te dni se je mladinski aktiv na vajeniški šoli v Domžalah lotil velikega dela na kulturnem in telesno vzgojnem področju. Ustanovili so mladinski pevski zbor, ki ga že vadi prof. Habe in dramski odsek, kateri bo v kratkem začel z delom. Prav tako mladinci vajeniške šole že marljivo vežbajo v telovadnem odseku, ki ga ima ta mladinski aktiv.

Iz tržiškega kota

TRŽIŠKI KINO RES NE VE VEČ, KAKO IN KAJ!

Ravnateljstvo gimnazije je z objavo na oglasni deski dovolilo svojim dijakom obisk filma tega in tega. Pa so dijaki vpraševali : Ali je obisk tega filma res dovoljen, ko je napisano v izložbenem oknu kina »mladini neprimeren«? Komaj smo jim dopovedali, da topot smejo v kino.

Pa smo staknili glave, kako bi, da ne bi v bodoče ne prišlo več do takega paradoksa . . .

Pa smo brali za naslednji film v izložbenem oknu kina označbo: »mladini primeren« — in so dijaki drli v kino (ne da bi čakali na objavo na oglasni deski), čeprav je bil film zanje docela neprimeren!

Šport ★ Šport ★ Šport

Kranj dobi novo telovadnico

PRED OBČNIM ZBOROM DRUŠTVA PARTIZAN

Marsikak izgovor za jalovost telesne vzgoje v Kranju je šel na rovaš telovadnice. Nimamo prostorov! — je bil večen refren. Sedaj bo temu konec. Še ta mesec bo dokončana nova telovadnica v gimnaziji, ki jo po lastnih načrtih opremija »Elan«. Prav gotovo pa s tem še ne bodo odpravljene vse pomanjkljivosti. Društvo Partizan bo moralo temeljito razmisliti, kako bo novo telovadnico koristno izrabilo. 14. t. m. bo občni zbor društva, ki bi ga bilo treba posvetiti v prvi vrvrsti vprašanju: zakaj je mladina — predvsem delavska — tako maloštevilno zastopana v društvu? Ali morda ne leži nekaj krivde na vodstvu, ki je forsiralo le telovadbo? Tudi vodniški kader je bil morda preveč okoren (omejeval se je le na orodno telovadbo)!? Z boljšo organizacijo in pestrejšim programom (več športnih iger, atletiko itd.) bi bil uspeh zasiguran.

Marsikaj bi bilo vredno še omeniti, žal pa je prostor skopo odmerjen.

Vrhanov smuk na Jezerskem

Tudi letošnjo zimsko sezono je smučarski klub Jezersko odprl s tradicionalnim Vrhanovim smukom. Udeležba je bila slaba s strani domačih smučarjev, dočim so se tekme prav v lepem številu udeležili člani smučarskega kluba »J. Rus« z Bleda.

Rezultati tekmovanja so sledeči:

Med **člani** je bil prvi Franc Šmid (Bled) s časom 2,10,2; med **mladinci** Venci Karničar, 2,21,2 (Jezersko), med **mladinkami** pa Romana Kaštrun s časom 3,25 minute.

„Gorenjska zimska olimpijada"

17. in 18. januarja bo v Kranju Gorenjska zimska olimpiada v smučanju. Bo nekaka preizkušnja naših športnih organizatorjev Gorenjske smučarske podzveze in množična revija smučanja in skokov naših mladih.

Mladina, omenjena dneva sta namenjena tebi. Dokaži, da si hvaležna za pozornost in doprinesi k uspehu olimpiade. Naj ne bo nikogar, ki bi ostal ta dva dneva doma!

Organizatorji olimpiade in delovni kolektivi z vse Gorenjske, zlasti pa kranjski, so pripravili lepo število daril, ki bodo mladim zmagovalcem v ponos in dragocen spomin.

PROGRAM:

17. januarja 1953:

Smuki:	**člani in starejši mladinci**	**ob 10. uri**
„	**članice, mladinke in mlajši mladinci**	**ob 14. uri**
Teki:	**člani 15 km**	**ob 10. uri**
„	**članice 8 km**	**ob 14. uri**
„	**st. mladinci 5 km**	**ob 10. uri**
„	**ml. mladinci in mladinke 3 km**	**ob 14 uri**
„	**pionirji-ke 0.5 km**	**ob 11. uri**

18. januarja 1953:

Slalom:	**člani, in starejši mladinci**	**ob 10. uri**
„	**članice, mladinke in mlajši mladinci**	**ob 12. uri**
Skoki:	**člani in mladinci**	**ob 14. uri**

Prijave sprejema » »Turistični urad» Kranj do 16. januarja 1953 do 16. ure, ker se bo izvršilo žrebanje 16. jan. 1953 zvečer

Pravico nastopanja imajo vsi organizirani in neorganizirani tekmovalci, ter člani Partizana.

Razglasitev rezultatov bo ob 17.30 uri.

Restavracije, menze, gospodinje!

ZBIRAJTE KOSTI, KATERE ODKUPUJE PO NAJVIŠJIH CENAH

Mestna klavnica v Kranju
„Odpad" na Jesenicah in
„Odpad" v Tržiču

Tudi to je za vas

Dežurna služba

Dežurnega zdravnika za Kranj in okolico najdemo v poslopju bivše »Obutve«, Kranj, Poljska pot, tel. 218. Pozive na dom sprejema dežurna bolničarka po telefonu 218.

Gledališča

Prešernovo gledališče - Kranj

Petek, 9. januarja: zaprto.

Sobota, 10. januarja ob 19.30 uri: Bratko Kreft »Kranjski komedijanti«. — Izven.

Nedelja 11. januarja ob 16. uri: Norman Krasna »Draga Ruth!« — Izven

Ponedeljek, 13. januarja: zaprto (generalka).

Torek, 13. januarja ob 20. uri: »Krog s kredo«. Igra v petih dejanjih po starokitajskem izvirniku. Režija Slavko Jan k. g. Premiera — Izven.

Sreda 14. januarja ob 16. uri: Klabund »Krog s kredo«. Zaključeno za Tiskanino.

Četrtek, 15. januarja — zaprto.

Mestno gledališče - Jesenice

Sobota, 10. in nedelja, 11. januarja ob 14.30 uri: Jože Tomažič »Pohorska bajka«.

Četrtek, 15. januarja ob 9. uri: Jože Tomažič »Pohorska bajka«. — Zaključno za gimnazijo Jesenice.

Gledališče »Svoboda« - Stražišče

Nedelja, 11. I. ob 15. uri: Ivan Cankar »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Predpродaja vstopnic od petka dalje v trg. Kmet. zadr. (pri Bašarju) v Stražišču.

Kino

Mestni kino Jesenice: 9. do 12. švicarski film »Štirje v džipu«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18 in 20. uri. Matineja istega filma ob 10. uri dopoldne.

13. do 15. ameriški film »Veliki grešnik«.

Koroška Bela-Javornik: 9. do 11. ameriški film »Veliki grešnik«. Predstave ob delavnikih ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri; 16. do 18. ameriški film »Kobilice«.

Domžale: 9. do 11. ameriški film »Tereza«; 14. in 15. franc. film »Pastoralna simfonija«; 16. do 18. ameriški film »Veliki valček«.

»Storžič«, Kranj: 8. do 11. januarja 1953, avstrijski film »Potepuhi«. V nedeljo 11. ob 21. uri ital. film »Volk z gore Sila«. Matineji dopoldne ob 8.30 uri »Volk z gore Sila«, ob 10. uri »Kekec«. Od 12. dalje, angleški barvani film »Ljubezen je lepa«. Mladini dovoljen.

»Svoboda«, Stražišče: 9. do 11. januarja, francoski film »Odšel brez naslova«. V soboto ob 21. uri avstrijski film »Potepuhi«. Matineji v nedeljo ob 8.30 uri »Kekec« in ob 10. uri »Potepuhi«.

Predstave: v petek ob 19. uri, sobota in nedelja ob 17. in 19. uri.

»Zadružnik«, Primskovo: 9. do 11. januarja, slovenski film »Kekec«. Predstave v petek ob 19. uri, soboto ob 17. in 19. uri in v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

»Partizan«, Škofja Loka: 9. do 11. amer. film »Sunset Boulevard«. 16. do 18. amer. film »Snegulčica«.

Mali oglasi

Kupim mlajšo, srednje težko kobilo. Točne ponudbe poslati na Jamnik, gostilna Ručigaj, Kranj.

Poštenjaka, ki je 27. decembra našel v Kranju črno denarnico, prosim, da mi vrne legitimacije. Denar naj obdrži. Naslov v legitimacijah.

Prodam nov svinjak. Poizvedbe: gostilna Peterlin, Kranj.

Kozla, čistokrvne semske pasme, kupi zadruga »GOZAR«, Ljubljana, Florjanska 12.

Prodam novo kuhinjsko opravo ali zamenjam za zidno opeko. Vprašati v gostilni »Pod Joštom,« Stražišče. (Pukel).

Službo dobe takoj: trije pridni, pošteni in trezni delavci. Ponudbe na trg. podjetje »Železnina«, Jesenice.

V službo sprejmemo: dva trgovska pomočnika izključno železninske stroke. Pismene ponudbe na naslov: trg. podjetje »Železnina«, Jesenice.

PREKLIC

Branko Urbanja, Mekinje št. 9, preklicujem, kar sem govoril o Otonu Finku, šolskem upraviteilju v Kamniku-Perovem, in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

PREKLIC

Ni res, da je Jože Poklukar pripeljal Fani Vehovec voz drv za posredovanje pri znižanju davkov. To trditev sem izrekel zaradi napačnih informacij in se Vehovčevi zakvaljujem, da je odstopila od tožbe. Franc Murnik, Struževo, Kranj.

PREKLIC

Podpisani Potočnik Franc, posestnik v Krivem brdu št. 11 preklicujem vsako obdolžitev in vsak sum, ki sem ga izrekel napram družini Ranta Franceta na Zgornji Luši št. 2 glede svoje izgubljene denarnice.

ZAHVALA

V nadvse prijetno in častno dolžnost si štejem, da se zahvalim dr. Janku Hafnerju, zdravniku-specialistu v Kranju, za njegovo nesebično nego in skrb. Z ugotovitvijo bolezni v glavi in z uspelo operacijo me je rešil — o tem sem trdno prepričan — težkih muk in prezgodnje smrti ter mi vrnil sposobnost za delo.

Ivo Gašperšič l. r.
strojni ključavničar, Kropa

Vsem svojim cenjenim odjemalcem že mo srečno in uspehov polno novo leto

1953

TRGOVSKO PODJETJE

„Sadje" KRANJ

ŠTEV. 2. — LETO VI.
Kranj, 10. januarja 1953
Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik. — Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T» - 127
Izhaja vsako soboto
Letna naročnina 400 din
Polletna » 200 din
Četrtletna » 100 din
Mesečna » 35 din
CENA 8.— DINARJEV

Srečno in veselo Novo leto

Vam želi Mestno podjetje

Testenine

ŠKOFJA LOKA

Obenem sporočamo vsem interesentom, da zopet zamenjujemo testenine za prinešeno moko. Zamenjujemo vsak torek, četrtek in soboto za vsako količino.

Priporočamo se!